

Izhaja ob 4 jutraj.

Stane mesečno 20—Din
za inozemstvo 30—
neobvezno
Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravništvo

Ljubljana, Prečernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnici:

Maribor, Barvarska ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.

Račun pri poštn. čekov.
zavodu šte. 11.842.

Ljubljana, 2. avgusta.

Posledice novega režima že prihajajo. Stari borci so sicer nespremenjeni, a ozlovoljeni vsled večnih prememb. Po brezvestni agitaciji podivjana, razvija antiradikalna masa svojo instinktivno smer, katere g. Davidović gotovo ni želel. Na vsaj štiri dvigajo glave državi sovražni elementi. To velja predvsem za bolno točko, našo sestrsko Hrvatsko. Tam ni več prave varnosti in lastnina nerepublikancev je ogrožena. Lotili so se radičevci celo poljskih pridelkov svojih političnih nasprotnikov!

Na Hrvatskem se vse pripravlja na povratek Stepana Radića v Zagreb. Stepan Radić je pod Avstrijo ves čas šušljal pri Srbiji. To delo je nadaljeval, ko je postal naš državljani. Imel je zveze z Italijo. Ko je lani odpotoval v inozemstvo, je nadaljeval svojo veleizdajalsko akcijo. Kjer je mogel, je črnil Jugoslavijo in organiziral slabljenje svoje domovine. Končno je šel v Rusijo, da tam dobi pomoč proti Jugoslaviji.

Medtem so se strankarske razmere v Beogradu tako zaostriale, da je ena struja, sicer voljena za narodno in državno edinstvo, hotela se za vsako ceno ohraniti nad vodo, začela uporabljati federaliste kot svojo pomočnico. Zašla je v popolno odvisnost od njih in danes je arbitar situacije g. Radić. Po vsem Hrvatskem se piše in govori, da je Radić močnejši kot kralj.

Da se to dokaže, hočejo federalisti to svojo trditve še podpreti s posebnimi nazori za slavnostni sprejem g. Radića. Radić bo sprejet kot kralj z demonstrativnim namenom, da se njegova avtoriteta dvigne nad kraljevo.

Vlada je napram vsem tem veleizdajniškim činom brez moči. Tragična je situacija somišljenikov g. Davidovića, posebno pa njega samega. A roke in noge so jim vezane in ostane jim le mala moč, ki jo morejo pokazati, če spodbije enega ali drugega uradnika v Srbiji, ali pa postavijo 15 državnih podtajnikov. Požreti pa morajo vse. Tako tudi suverenski povratek veleizdajnika Stjepice Radića v Zagreb.

V stvari ni to nič drugega, kakor nektrava revolucija, a z istimi posledicami.

Javna varnost in mir na Hrvatskem sta ogrožena in toliko meri, kakor nikoli poprej. Avtoriteta države je na tleh. Kar se je prej pridobilo je nova vlada zapravila v par dneh. To, kar se imenuje sporazum, ni nič drugega nego diktat g. Radića.

Kako pa naj tudi sklepa sporazum oni, ki je odvisen od Radića?

Napram vsemu temu treba, da se nacionalni elementi pripravijo na odločilen boj. Vajeni smo bojev od nekdanjih Defetiste, ki iz podlosti v takem bitvi hite podpreti nasprotnika, bo zlahka premagala naša preizkušena mirna odločnost, da ostanemo tam in taki, kakor smo to od nekdanj za prav spoznali in spoznavamo še danes.

Mnogi so upali, da pomeni Davidović-Radićeva vlada remediuro v državni administraciji, koje pogroške so znane in razburjajo širše kroge. A že prvi dnevi te nacionalne nesreče kažejo da so se ti dobrodušni kratkovidnejši bridko varali. Zaradi namišljenih in istinitih grehov Rade Pašića in kogarkoli drugega pač ne gre zažgati lastne hiše.

Državna administracija bo pod novim režimom še bolj trpela. V Beogradu ne bo remediure, le dobra mesta bodo menjala posestnike. Prečanov tja ne bo, vsaj pristajši sedanjih vladnih strank bojkotirajo Beograd. V Hrvatski in Sloveniji pa bo od zgoraj usiljena borba zoper narodno edinstvo, tako da nekateri ljudje ne bodo vedeli, ali naj bodo ptiči ali miši.

Toliko bolj je treba, da vsi narodni ljudje v takem trenutku drže skupaj in se jaciijo za borbo in bodoče velike naloge. Naša skupščina je na smrt bolna. Injekcija, ki ji je dana iz zdravega narodnega in monarhičnega kapitala, je vseeno ne bo obdržala dolgo pri življenju. Nova volilna odločitev se bliža, da pa naj se federalisti še tako trudijo, da se ji izognejo. Delo državotvornih elementov ni od danes do jutri, ni za plačilo in ni na odnove.

To delo pojde na dnevni red preko pogreške današnjega režima, ki se bo zrušil v svojih lastnih nezmožnostih.

KONZERVATIVNA ZMAGA PRI NADOMESTNI VOLITVI.

London, 2. avgusta. s. Pri nadomestni volitvi v spodnjo zbornico je bil izvoljen konzervativni kandidat s 12.900 proti 12.100 glasovom, ki jih je dobil delavski kandidat. Liberalni kandidat je dobil 7600 glasov.

Vsestranske priprave na skupščinsko sejo

RAČUNI VLADE IN OPOZICIJE. — POSVETOVANJA KLUBOV. — NADE NA RADICEVCE. — KAJ BO S SKUPŠČINSKIM PREDSEDSTVOM?

Beograd, 2. avgusta. r. V političnem življenju je popustila nervoznost, ki je bila značilna za prve dni razpleta krize. Vlada se pripravlja na boj, ki jo čaka na prvih sejah narodne skupščine. Pa tudi opozicija, predvsem samostojna demokratska in radikalna stranka zbira svoje moči. V radikalni stranki prevladuje želja po kompaktnem nastopu in ni izgleda za kakšno »ekstraturo«, ki se je nadejajo v vladnih krogih.

Vlada s svoje strani upa, da se bo pomagoma njen položaj izboljšal in da se bodo njene vrste okrepile. Kabinet je uverjen, da mu je podpora radičevcev gotova, tako predvsem v vprašanju vladne izjave ter invalidskega in zakona o poljedelskih kreditih. S tem računa vlada, da je varna do 20. oktobra.

Beograd, 2. avgusta. p. Dopoldne je dalj časa konferiral g. Radićevič v klubu s svojimi prijatelji. Klub samostojnih demokratskih poslancev dobiva zadnje dni zelo veliko brzojav iz vseh krajev države, v katerih se jim izreka popolno zaupanje. Poslanci se pozivajo, da najodločneje nadaljujejo svoj odpor proti sedanjim vladim.

Dopoldne je bil v radikalnem klubu g. Pašić in se je dolgo posvetoval s poslanci o taktiki radikalni stranke na sejah narodne skupščine. Potem je šel g. Pašić k Ljubi Jovanoviću, ki mu je izjavil, da ne more sprejeti ponudbe g. Pašića.

Pogajanja vlade z radičevci

KONFERENCA DVEH PODPREDSEDNIKOV HRSS Z MINISTRI. — RADICEVCI SE ZAČASNO ODREKAJO SVOJEMU PROGRAMU.

Beograd, 2. avgusta. p. Danes dopoldne sta prišla iz Zagreba podpredsednika HRSS dr. Maček in Predavec, ki sta imela najprej razgovor s pravosodnim ministrom dr. Hrasnicom, potem pa v ministrskem predsedništvu, kjer so bili poleg g. Davidovića navzoči tudi ministri Nastas Petrović, dr. Šumenković in Pečić.

Po konferenci je izjavil dr. Maček, da je dobil od Radića obvestilo, da je odpotoval iz Moskve in da gre sedaj na Dunaj. Ni še gotovo, kdaj pride v Zagreb, gotovo pa, da kmalu.

Predsednik vlade Davidović je dopoldne dolgo razpravljal z ministri Marinkovićem, Pečićem, Šumenkovićem, Hrasnicom, Vesenjekom in Petrovićem ter radičevcem Mačkom in Predavcem o vladni izjavi, radi katere so bile velike težkoče. Dr. Korošec in radičevci so namreč zahtevali, naj se v vladno deklaracijo vnese tudi točka, da imata hrvatski in slovenski narod pravico do samoodločbe. Skupina Davidovičeva ne more sprejeti te točke. O vladni izjavi se je seja dopoldne nadaljevala in je trajala do večera. Po seji je izjavil Predavec, da je vladna izjava gotova. Na vprašanje, kaj vsebuje, je odgovoril, da našteva delovni program vlade, ki je že znan. »Mi smo svoj program že objavili«, je dejal Predavec: »Kakor veste je bila prva točka našega programa strmolgaljenje režima Pašića in Pribičevića, kar se nam je posrečilo. Druga točka našega programa je, boj zoper korupcijo in uvedba reda in zakonitosti. Zato morajo s svojih mest tudi vsi eksponenti prejšnjega režima.«

Vprašanje velikih županov

Beograd, 2. avgusta. p. Vprašanje imenovanja novih velikih županov še ni rešeno. Dr. Korošec in dr. Spaho ter radičevca Predavec in dr. Maček zahtevajo popolnoma svobodne roke za imenovanje velikih županov v svojih krajih. Danes so predložili notranjemu ministru Petroviću svoje kandidate. Značilno je, da kandidirajo na mesta velikih županov tudi ljudi, ki so zakleti sovražniki narodnega edinstva. Davidović se menda zato pomislija, odobriti imenovanja. Petrović pa je v glavnem že pristal na predlagane kandidate.

„čovječanska republika“

Ko so radičevci na vladi...

Zagreb, 2. avgusta. z. Iz Kučancev v velikogoriškem okraju poročajo, da so v noči med 31. julijem in 1. avgustom priredili tamošnjim radičevci pod vodstvom znanega upornika Franze Čunčiča nekako bakljado. Pri tej priliki so imeli protidržavne govore, ki so jih končevali z vzkliki: »Živela republika, sedaj je svoboda, sedaj naj pridejo orožniki, ki je naša vlada, sedaj bomo mi vladali.« Govorniki so tudi pozivali ljudi, da treba konec napraviti, da bi bila vas Kučinci »batinaška« trdnjava. »Batinaše«, da je treba vse uničiti. Da bi pokazali z dejanji, da so res

si, da bi zopet kandidiral za predsednika zbornice.

Beograd, 2. avgusta. r. Z vprašanjem predsedništva narodne skupščine se bavi vlada in opozicija. Davidović misli, da je treba smatrati glede zborničnih funkcionarjev, da je sedanje izredno sklicanje narodne skupščine nadaljevanje rednega zasedanja in da ima za to ostati staro predsedništvo, ki naj bi se izpremenilo, ako bi bilo treba, šele v jeseni. Važno je tudi, da uživa Ljuba Jovanović kot predsednik narodne skupščine popolno zaupanje pri vseh parlamentarnih skupinah. Vlada je vprašala za svet mnogo juristov, ki so se soglasno v tem strinjali, da v duhu in besedilu poslovnika ni pogoja za ostavko skupščinskih funkcionarjev.

ZEMLJORADNIKI PROTI ZAPRAVLJIVOSTI NOVEGA REZIMA.

Beograd, 2. avgusta. r. Zemljoradniške »Novosti« pravijo od nove vlade, da se nahaja že osem dni na krmilu in da ni še nič storila proti korupciji. List na drugem mestu ljuto napada vlado zaradi novih mest državnih podtajnikov in pravi, da jih je treba vse odpraviti, ker niso ne strokovnjaki in tudi ne referenti za poedine pokrajine, ampak le eksponirani partizani. Nova vlada, zaključuje »Novosti«, je obljubila, da bo štedila in ravno zaradi tega je treba odpraviti vsa mesta državnih podtajnikov.

Predavec je zadovoljen z razvojem dogodkov. Rekel je, da radičevci nehoje ilegalno postopati, ker se postavljajo na stališče, da je treba spoštovati zakone. Vlada je ubrala pot, ki vodi do sporazuma s Hrvati. Osebe in stranke, ki so na vladi, nudijo dovolj jamstev, da se bo upoštevala želja naroda.

Zvečer sta se vrnila Predavec in Maček v Zagreb, da poročata jutri svojim tovarišem o uspehu konference v Beogradu.

„SAMOUPRAVA“ O RADICEVSKI VLADI

Beograd, 2. avgusta. r. Današnja »Samouprava« priobčuje članek pod naslovom »Kratkotrajna vlada«, v katerem pravi, da je vlada g. Davidovića odvisna od radičevcev in da ima stalne skupščinske večine; zato bo morala pri vseh glasovanjih ustvarjati večino s koncesijami radičevcem. List naglašja, da je današnja vladina večina, ko je bila še v opoziciji, zahtevala, da skupščina dela sedaj ima pa namen skupščino odložiti. To je zato, da se vladi omogoči njena stabilizacija in da vlada čim dalje. Radičevci bodo na vsak način podpirali vlado samo dotlej, dokler bo ona izpolnjevala njihove zahteve.

Beograd, 2. avgusta. r. Današnja »Politika« piše, da se Radiću ne sme zabraniti povratek v Jugoslavijo, ali istočasno pletira za to, da se ne ustavi kazensko preganjanje proti njemu, ki je v toku, temveč naj se Radića postavi pred sodišče, da se konstatira, ali je zakrivil ve leizdajo ali ne.

ITALIJANSKI LIST O DAVIDOVIČEVI VLADI.

Milan, 2. avgusta. a. Današnji »Secolo« javlja iz Beograda, z ozirom na položaj, da je popolnoma razumljivo v kakšnem težavnem položaju se nahaja mnogobavni kabinet g. Davidovića. Treba je dostaviti, da ne samo javno mnenje, temveč tudi glavni listi v prestolici napadajo novo vlado in očita Davidoviću, da se je dal preslepiti po klerikalcih, muslimanih in radičevcih. Proti novi vladi se dvigajo celo listi bivše opozicije, ki sedaj napadajo vlado g. Davidovića enako silovito, kakor so prej vlado g. Pašića. Položaj v Srbiji je zelo moten in se že pričinja tamkaj boj med strankami. Na Hrvatskem groze radičevci nacionalistom in v Sloveniji terorizirajo klerikalci napredne stranke ter s tem vzbujajo velikansko nezadovoljstvo med neklerikalnim prebivalstvom.

NOGOMET V BEOGRADU.

Beograd, 2. avgusta. r. Danes popoldne se je vršila nogometna tekma med reprezentancama Beograda in Vel. Bečkerek, ki je izpadla v prid Beograda z 9 : 1. Jutri igra beogradska reprezentanca proti Novemu Sadu.

Popolno soglasje v Londonu

VELIKA ANTANTA OBNOVLJENA. — FRANCIJA JE OMOGOČILA ODSTRANITEV VSEH OVIR. — REPARACIJE SE IZLOČIJO IZ POLITIKE.

London, 2. avgusta. s. Današnja plenarna seja londonske konference je soglasno odobrila sklepe prvega in tretjega odbora ter sprejela celokupni francoski predlog glede splošnega razsodišča za kršitve od strani Nemčije, glede stvarnih dajatev in glede realizacije nemških plačil. Glede zadnje točke se je ugodilo francoski zahtevi, da se, ako se ne bi dosegla soglasnost v transfernem komiteju, prepustiti odločitev razsodišču.

Po plenarni seji konference je ministrski predsednik Herriot podal posebnemu poročevalcu »Agence Havas« nastopno izjavo: »Vidite, da sem docela zadovoljen z ozirom na soglasnost, ki se je vpostavila na konferenci. Potrpežljiva in težavna prizadevanja francoske delegacije dobijo danes plačilo v vzpostavitvi antante med zavezniki. Obveznosti Nemčije se komercializirajo in vse težkoče, ki se bodo od sedaj naprej pojavile med nemško državo in zavezniki, so podvržene pravdoreku razsodišča. Na ta način se reparacijsko vprašanje izloči iz politike. Njegova ureditev se bo s tem le olajšala, ker se bo v bodoče naslanjala na pozitivne in praktične podlage.«

Nemčija oficijelno povabljenja

PO DOSEŽENEM SOGLASJU NA KONFERENCI JE IZROČIL MACDONALD NEMČIJI SLUŽBENO VABILO K UDELEŽBI. — SESTAVA NEMŠKE DELEGACIJE.

London, 2. avgusta. s. Ker je bilo na današnji plenarni seji konference doseženo popolno soglasje v vseh še nerešenih vprašanjih, je angleški ministrski predsednik izročil nemškemu poslanstvu oficijelno povabilo za nemško državo, naj čimprej pošlje svoje delegate k londonski konferenci.

London, 2. avgusta. a. Računa se s tem, da se bo prva seja z nemškimi delegati vršila najkasneje v torek. Kakor poroča »Daily Express«, se strinja francoska delegacija s tem, da bodo nemški delegati na konferenci popolnoma ravnopravni z drugimi delegati.

Berlin, 2. avgusta. j. Nemško delegacijo, ki odide na londonsko konferenco, vodi državni kancelar dr. Marx. Poleg njega sta pooblaščenca delegata zunanji minister dr. Stresmann, in državni fi-

rančni minister dr. Luther. Kot generalni komisar delegacije bo fungiral ministrski ravnatelj pl. Schoenberg. Nadaljna člana delegacije sta: kot zastopnik Prusije državni tajnik Weissmann, kot zastopnik Bavarske državni svetnik dr. Schmeltzer. Delegaciji so nadalje pridruženi zastopniki državne kancelarije, zunanega in finančnega ministrstva. Skupno s pisarniškim osebjem bo nemška delegacija štela približno 50 oseb.

Berlin, 2. avgusta. s. Pod predsedstvom državnega predsednika se je danes dopoldne vršil ministrski svet, ki se je izčrpno bavil s problemi, ki so se razpravljali na londonski konferenci ter določil okvir modalitet, v katerih bo nemška delegacija, ki je določena za londonsko konferenco, zastopala nemške interese.

Izgredi v Rumuniji

Bukarešta, 2. avgusta. j. Socijalni demokrati v Galacu so včeraj sklicali veliko protestno zborovanje proti prepovedi pacifičnih manifestacij. Zborovanje je bilo razpuščeno po vojaštvu in policiji. Vodje socijalnih demokratov so bili aretirani. Prefektura je bila zastražena po vojakih, ker je obstajala možnost, da bodo delavci poskusili s silo osvoboditi aretirance. V Bustinjiu je bilo več članov rumunske komunistične stranke pri tajni konferenci aretiranih.

BENEŠ NEZADOVOLJEN S POLITIKO NAŠE NOVE VLADE.

Beograd, 2. avgusta. p. Češkoslovaški odpravnik poslov dr. Černy je posetil danes zunanjega ministra dr. Marinkovića in mu je izročil brzojavko ministra dr. Beneša, v kateri mu čestita k imenovanju in izraža pričakovanje, da bo dr. Marinković vedel ceniti važnost Male antante in da bo nadaljeval dobre odnose med čema državama. Dr. Beneš je poslal novemu zunanjemu ministru tudi pismo, v katerem mu predlaga sestanek, na katerem bi izmenljiva misli o nadaljem razmerju med češkoslovaško in jugoslovansko vlado. Dr. Marinković je odgovoril, da sprejema ta predlog in da se želi sestati s svojim češkoslovaškim tovarišem po eni prvih sej narodne skupščine.

V beograjskih diplomatskih krogih je napravila brzojavka dr. Beneša mučen vtis. Značilno je, da je češkoslovaški zunanji minister zadnji čestital dr. Marinkoviću. Dr. Beneš je zameril Marinkoviću, ker je v svoji izjavi pred par dnevi naglašal, da se hoče približati zapadnim državam, ni pa omenjal Male antante. Iz tega sledi, da se hoče izogniti dr. Marinkoviću Mali antanti, ki je prinesla toliko dobrega za Češkoslovaško in Jugoslavijo.

ZITA BO POVABLJENA V ITALIJO?

Rim, 2. avgusta. Z ozirom na vesti, da se nahaja bivša avstrijska cesarica Zita v zelo težkem gnetnem položaju, piše današnji »Messaggero«, o katerem je znano, da je v najboljših zvezah z vlado, da bi bilo najprimernejše, da bi Italija dala bivši cesarici Ziti zavetišče, in sicer da bi se ji dala na razpolago vila Pianore, ki je bila last Zitinega očeta, kjer je bila ona tudi rojena.

Borza

TEDENSKI BORZNI PREGLED.

Zagreb, 2. avgusta.

Elektno tržišče: Dasi se je z Dunaja zadnje dni javljala prijaznejša tendenca, je vendar na našem tržišču bila v glavnem ves teden zelo nestanovitna tendenca in promet minimalen.

Devizno tržišče: Dinar prošli teden ni pokazoval večjih sprememb ter je zadržal višino od predzadnjega tedna; njegov včerajšnji tečaj 6.35 do 6.45 v Curihu se ne more smatrati za padec, temveč je posledica mednarodne čvrstoče devize na Svico, ki raste že okrog dva tedna. Zaradi tega so padle v Curihu tudi ostale devize. V New-Yorku je dinar že preko 14 dni nespremenjen in čvrst pri tečaju 1.19.

Vendar pa bi moral dinar sedaj po žetvi poskočiti, ker je doslej porasel še vsako leto pred izvoz o kampanjo. Nedvomno so porast dinarja, ki ima vse pogoje za zboljšanje, ovirale napete politične prilike v državi. To bi moralo tem gotovejšje uslediti, ker je letos tudi izvoz dokaj večji, a uvoz, kolikor se da preceniti, manjši nego ostala leta. Opasno za dinar je, ako se bo z novo vlado spreminila tudi dosedanja valutna politika. Eventuelni zadevni preobrat najbrže ne bi ugodno vplival v inozemstvo, ki je odobravala Stojadinovićevo politiko.

Na naši borzi je v početku tedna bila tendenca prilično nestanovitna, a koncem tedna se je neznatno uvrstila. Blaga ni primanjalo. Sem in tja je intervenirala Narodna banka. Promet je bil napram predhodnemu tednu manjši. Vzrok temu je velika rezerviranost kupecv, ki v ožigled izvozni sezoni pričakujejo daljnega padca deviz.

V današnjem svobodnem prometu je bila na elektnem tržišču tendenca zelo slaba. Prometa ni bilo skoro nikakega. Nekaj zaključkov je bilo le v Vojni škodi po 120 do 121. Nadalje se je čulo v Eskomptni blago po 21.5 in v Slavoniji po 92.5. — V devizah je bila tendenca brez poslovanja. Do zaključka je prišlo samo v nastopnih devizah: Dunaj po 0.11798, Praga po 247.75 in Svica po 1557. V ostalih devizah se je čulo blago po naslednjih taksacijah: Italija 363.25, London 370.25, New-York 83.75 in Pariz 432.5.

CURIH: Beograd 6.40, NEW-York 536.25, London 23.73, Pariz 27.95, Milan 23.30, Praga 15.925, Budimpešta 0.0069, Bukarešta 2.35, Sofija 3.90, Dunaj 0.007575

Taki so

Pod tem naslovom je prinesel petkov «Slovenec» beležko, ki se glasi takole: «Načelniku Sentandrea Zkega Orla (pri Velenju) Ožirju so «Jutro» pošiljali — seveda brez naročbe — tri mesece. Poslal ga je nazaj — ni nič pomagalo. Poslal ga je drugič nazaj — in protestiral v priporočnem pismu zoper pošiljanje — nič ni pomagalo. Čez tri mesece pa dobi od celjskega advokata terjatev za «Jutro» naročnino. Seže, ko je poštarica uradno potrdila, kako je Ožir protestiral, so mu dali mir. Pa naj kdo reče, da ne znajo v «Jutro» deželi!»

Ugotavljamo, da je g. Lovrenc Ožir oddal na pošti na Polželi 15. januarja 1924. lastnoročno pisano nakaznico z enomesečno naročnino (20 Din) ter s pripombo, da je nov naročnik. Uprava «Jutra» ima razen tega naročila še dva dopisa od g. Ožirja, s katerimi naznanja v enem izpremembo naslova, v drugem pa pojasnjuje, kako je poravnal svoj dolg za naročnino od 10. januarja do 9. aprila 1924. Iz korespondence, ki je vsakomur v naši upravi na vpogled, sledi, da je Ožir «Jutro» sam naročil in ga tudi plačal, dokler ga je prejemal.

Izmišljotina in laž je tudi, da je «Jutro» g. Ožirja tirjalo za naročnino po celjskem advokatu, ker tem potem «Jutro» se nikogar ni tirjalo za zaostalo naročnino.

«Slovenčeva» beležka je v celoti grda laž, ki jo škofov list gotovo nikdar ne bo demantiral.

Tako laže list, ki ga izdaja škof doktor Anton Bonaventura Jeglič.

Pred desetimi leti

3. AVUGUST 1914.

Nemška vojna napoved Franciji. — Brezposnešen pritisk na Italijo. — Belgija odkloni nemški ultimatum.

Vojni med Nemčijo in Rusijo je moral avtomatično slediti vojna med Nemčijo in Francijo. Nemški vojni načrt je bil, najprej zadržati francosko armado, nato pa obračunati z Rusijo. Zato so hoteli nemški vodilni krogi nemudoma izsiliti vojno napoved Franciji. Nemški poslanik v Parizu Schön je že dne 31. julija stavil ultimativno vprašanje, ali misli francoska vlada v primeru nemško-ruske vojne ostati nevtralna. Odgovor je Nemčija zahtevala tekom 18 ur. S tem je hotela prisiliti Francijo, da se takoj postavi na stran Rusije, in s tem bi se moglo takoj proglasiti vojno stanje. Nemci pa bi mogli že 2. avgusta pričeti z akcijo zoper Francijo.

Značilno je, da so celo nekateri kritični motritelji v tem nemškem ultimatumu videli poskus berlinskih politikov, omejiti vojni požar vsaj samo na vzhod. Toda sedaj je dokumentarno dognano, da je dobil Schön hkrati z nalogo ultimativne note tudi tajno povelje, ki se je glasilo:

«Ako bi, česar pa ni pričakovati, francoska vlada izjavila, da ostane nevtralna, tedaj naj Vaša ekscelenca izjavi francoski vladi, da moramo mi zahtevati kot poročilo za nevtralnost prepustitev trdnjav Toul in Verdun, ki bi jih posedli in jih vrnilo po zaključitvi vojne z Rusijo. Odgovor na slednje vprašanje bi moral biti do jutri (t. j. 1. avgusta) ob štirih popoldne. Bethmann-Hollweg.»

Da ne bi mogla nobena francoska vlada, niti najmirosljubnejša, sprejeti te zahteve, je jasno. Nemčija je hotela tedaj v vsakem primeru Francijo prisiliti v takojšnjo vojno, da bi mogla nemudoma navaliti nanjo. Edino ta smoter so imele Schönove instrukcije.

Francoska vlada pa je dala tako nepričakovan odgovor, da Schön ni mogel na dan s svojimi nadaljnjimi instrukcijami. Viviani, francoski ministrski predsednik, ni namreč odgovoril drugega, kakor da «bo Francija storila ono, kar jej bodo narekovali njeni interesi».

V Berlinu so bili sedaj v zadregi, kak povod naj poiščejo za vojno napoved. Ker je nemško vrhovno poveljstvo brezpogojno potrebovalo vzroka za takojšnji vojaški nastop zoper Francijo, so si kratkoma izmislili, da so francoske čete že tekom 1. avgusta, 8. bolj pa tekom 2. avgusta, prestopile mejo ter obstreljevale nemške čete. francoski vojaški letalci na nad Nürnbergom in drugod v Nemčiji metali bombe.

Te laži je vzela Nemčija za povod vojne napovedi. Nemški pariški poslanik je izročil francoskemu ministrskemu predsedniku vojno napoved dne 3. avgusta ob tri četrti na sedem zvečer.

Dne 3. avgusta popoldne ob 9. uri je poseben odposlanec iz Berlina, von Kleist, izročil v Rimu kralju Viktoriju Emanuelu poziv nemškega cesarja na takojšnjo mobilizacijo armade in mornarice ter na po pogodbi določeno zavezniško pomoč. Kralj Viktor Emanuel pa je odgovoril, da je pomoč po zemlji izključena, da je on osebno popolnoma na strani zaveznikov. «Za italijansko ljudsko čustvenost ne verjetna nerodnost Avstro-Ogrske je v zadnjih tednih javno mnenje tako zelo razdražila zoper Avstrijo, da bi vsako sodelovanje z njo povzročilo vihar...»

Belgija je zavrnila nemški ultimatum; sklicujoč se med drugim na dejstvo, da je Francija že 1. avgusta zagotovila nevtralnost Belgije, in na okolnosti, da se

francoske strani nikakor ne delajo priprave za prehod skozi Belgijo. Belgija pa je upala, da se vendarle ohrani svojo nevtralnost mirnim potom, zato se ni obrnila na velesile za pomoč in je tudi zavrnila od strani Francije ji ponudeno vojaško pomoč, belgijski kralj Albert se je le obrnil na angleškega kralja s prošnjo za diplomatsko pomoč.

Iz Tokia je prišlo prvo poročilo, opozarjajoče, da bi se Japonska v slučaju nemškega napada na britsko ozemlje, na primer proti Hong-Kongu, mogla smatrati prisiljena k intervenciji.

Edini diplomatski aktivum za centralni sil je bilo poročilo, ki je dobil v Bethmann-Hollweg iz Carigrada, glasom katerega se je tam dne 2. avgusta sklenil tajni dogovor, po katerem se je turška vlada obvezala za vojaško pomoč Nemčiji, ako bi Rusija nastopila proti njej kot zaveznici Avstrije. Prvi neprijateljski korak Turčije je bila zapora morskih oziv za tuje vojne ladje.

4. AVUGUST 1914.

Vojna napoved Nemčije Belgiji. — «Ein Fötren Panier!» — Vojno stanje med Anglijo in Nemčijo.

Rano zjutraj dne 4. avgusta so nemške čete kratkoma prestopile belgijsko mejo v smeri na Liege (Lüttich). Istočasno je nemški poslanik v Bruslju izročil belgijski vladi, noto sledeče vsebine:

«Čast mi je, po nalogu obvestiti Vašo ekscelenco, da bo cesarska vlada radi odpora, ki ga vlada Nj. V. kralja stavlja njenim dobromišlečim nasvetom, v svoje živo obžalovanje prisiljena, izvesti obrambne korake, ki so se pokazali potrebni napram francoskim pretnjam, ako treba s silo orožja.»

Ta izjava je pomenila tedaj toliko kot vojno napoved Belgiji. In res so že tekom 4. avgusta na vsej črti vzhodno okrog Liegea nemške čete z orožjem navalele na skoro nepripravljeni Belgijci. Izvršilo se je največje nasilje nad pravico, nad zakonit mednarodno pravo: parola nemških vojaških gospodov z Wilhelmom na čelu: «Gewalt geht vor Recht» je triumfirala in nemški kancelar je naposled izjavil strahotno tezo, da so garancijske pogodbe, s katerimi je Nemčija zastavila svojo besedo, le «krpa papirja». Tako divjaško postopanje, ki je bilo v obraz civiliziranim običajem in pravnemu čustvovanju, je vzbudilo zoper oholo nemško avtokratijo ves svet: to je tvorilo podlago koaliciji civiliziranega sveta zoper državo strahovlade, zoper Nemčijo in njene satelite.

Toda kolikor okrutnejši je bil nemški nastop napram Belgiji, toliko večje je bilo ogorčenje javnega mnenja v Britaniji zoper Nemčijo. Treba naglasiti, da spočetka nikakor ni bilo povsem sigurno, da se tudi Anglija udeleži vojne. Avstriska, še posebno pa nemška brutalnost pa je vzbudila vedno večje vojno razpoloženje v Angliji.

In dne 4. avgusta ob 7. uri zvečer je angleški poslanik Goschen v Berlinu izročil nemški vladi ultimatum Anglije, v katerem je zahteval, da Nemčija izjavi, da bo spoštovala nevtralnost Belgije. Odgovor je zahteval do polnoči.

Angleški nastop je vzbudil v Nemčiji ogromno iznenadenje in silno ogorčenje. Bethmann-Hollweg je vzkliknil napram Goschenu: «Tako! Tedaj zaradi krpe papirja se bosta najini dve državi bojevali med seboj!» Garancijsko pogodbo belgijske nevtralnosti je smatral za krpo papirja! Goschen je odvrnil nato: «Bodi mi dovoljeno pripomniti, da ima Anglija drugačne pojme o časti.»

Prehivalstva v Nemčiji se je polotila ogromno ogorčenje zoper Anglijo. Tedaj je nastalo znano geslo: «Gott strafe England!» In v noči od 4. na 5. avgusta so navalile berlinske množice na angleško veleposlaništvo in ga razbile. Po polnoči je Goschen vzel potne liste in izročil varstvo angleških interesov diplomatskim zastopnikom Amerike. Diplomatski stiki med Anglijo in Nemčijo so bili pretrgani, kar je predstavljalo hkrati pričetek vojne stanja.

Ob 1. popoldne 4. avgusta je Wilhelm otvoril nemški parlament. Vojna furija je prevzela že vse poslance in celo socialisti so soglasno glasovali za prvi vojni kredit v znesku 5 milijard.

Na srbskem bojišču je začela avstrijska artiljerija s težkimi topovi (kaliber 30.5) obstreljevati Beograd.

Tudi pred desetimi leti

Tretji avgust je bil ponedeljek. «Slovenec» je na prvi strani prinesel veliko novico: «Nemčija napovedala Rusiji vojno. Prvi boji med Rusi in Nemci». Vse posneto po korespondenčnem uradu in drugih oficijoznih virih, brezbarvno, dolgočasno.

Na drugi strani vzbujala pozornost dehe o tiskan kratki poziv, ki je izšel iz generalnega štaba in bil razširjen po vsej državi preko korespondenčnega urada. To je tisti glasoviti poziv «Der Feind im Land», ki je tudi na zunaj takorekoč ura doma najavil, da je sedaj napočila doba strahovitih persekucij. Der Feind im Land! Dol z njim! To so sicer oblasti že delale, konfidenstvo je bilo že sredi posla in slovenski klerikalci, med njimi z največjo vmeno sedanjih odlični klerikalci, so pred desetimi leti dobili tudi z najvišjega mesta avtorizacijo za svoj aktivni patriotizem. Glasoviti članek je izšel v «Slovencu» tega dne pod naslovom: «Proti sumljivim nevarnim elementom».

Danes vsi na razvitje naraščajkega prapora v Šiški

«Po zanesljivih poročilih se klasi v naši monarhiji veliko subverzivnih elementov, ki so v najvišji meri opasni javni in državni varnosti. Splošno se zato vse občinstvo poziva, da naj uradne organe iz domoljubne dolžnosti z možnostjo podpira, da se onemogoči delovanje teh v vseh smereh nevarnih elementov. Toza devna obvestila se lahko pošljejo tudi vojnemu ministrstvu». Se lahko pošljejo. So se tudi pošiljale. Ali je vse napisal Sušteršič? Ali pa morda tudi kakšen sedanjí Ešečesar?

Tretja stran je zopet dolgočasna za današnje čase. Naidemmo na njej med drugim zopet izdelek «Slovenčevega» domačega pesnika «Oj ta soldaški bobeni». To pot mu je žila utripala nekoliko manj junaško in bolj človeško, žena se v njegovi pesmici posreduje od moža.

Četrta stran poroča med drugim o oficijelnih prireditvah, tako o zaprigrisi vojaštva. Takoj pa zopet sledi neoficijelno, odkrito, kar se je prelivalo po srčih celokupne klerikalije: «Več kot predrami so ničvedneži, ki se tako izpozabijo, da v teh resnih časih vpricho vojakov ščuvajo in motijo junaško razpoloženje. Sinoči je neki natrže od alkohola ometani kinkelj v bližini stolne cerkve vpricho vojakov udrihal po Avstriji. Dva vojaka, takoj skočila vsak na eno stran po redarja, a v tistem trenutku v okrožju ni bilo nobenega izslediti. Tako je mogel grdi nepridiprav ubežati brez kazni. Taki hujskači pač zaslužijo pošteno žejtost».

Politične beležke

+ S politične borze poročajo: Blaga malo, povprečjevanje raste, tendenca pa — narazen. Vsakde ne more postati minister. To je jasno. Pa kdor ne more eno, poskuša drugo. Kdor ve, da ne bo dolgo na vladi, ta hiti. Vsak minister mora dobiti enega do dva državna podtajnika in povrh še enega do dva pomočnika. Dosedanji kabinet je imel dva podtajnika. Sedanjí «zakon, red in pravica» pa ima toliko dela, da mora od 70 poslancev vladnega bleka vsak drugi imeti svoj resor. Ministrskih mest je zasedenih 13 (nešteti vojni), v notranje ministrstvo pa kandidirata 2 državna podtajnika in en pomočnik (Magovčević, Cemović in O. Popović), en podtajnik in en pomočnik v prosveto (Gjorgjevič, Vidanović), v promet Agatonović, v poljoprivredo Radosavljevič, v agrarno reformo Angeljčević (hu, Orjunaš!), v finančno Sečercov (hm, glasom «Slovenca» hud korupcionist), v zunanje Mihajlovič, torej že tukaj novih 10, na novo se jih je pa javilo 6, tako da bi ožji blok 74 poslancev zasedel 29 ministrskih, podtajniških in pomočniških mest. To se godi v imenu zakona, reda, pravice, proti korupciji, za štedenje v upravi in v izvrševanju še raznih drugih lepih gesel «za ljudstvo».

+ Izraz visoke moralne kulture in politične izčlenosti. Cudovito iznajdljivo je škofovo glasilo «Slovenec», kadar treba klerikalno duševno revščino in zločinsko nemoralnost prekriti z visokoletečimi frazami. Tako piše tudi včerajšnji «Slovenec» o «visoki moralni kulturi in politični zrelosti», ki je menda izražena v politiki SLS in ki je tudi dovedla klerikalce do «zmage». Človek ne ve, ali naj smatramo za «visoko moralno kulturo» posurovelost in moralno dekadenco škofovega in dr. Koroščevega časopisja, ali pa dejstvo, da je postal minister odgovorni urednik «Domoljuba» g. Sušnik, ki je zlorabljal poslansko imuniteto za to, da je pustil v svojem listu neograničeno ljudem krasti čast in poštenje. Ali je morda izraz visoke politične izčlenosti okoliščina, da je postal minister g. Veseniak, ki po svoji izobrazbi, politični zrelosti, na Angleškem ali v Ameriki — na kateri deželi se «Slovenec» v takih primerih tako rad sklicuje — niti občinski svetovalec v podeželski občini ne bi mogel biti. Ali pa: vojni kurat Kulovec kot minister za kmetijstvo. Ker je tudi prof. Sušnik kot klasičen filolog izvrstno kvalificiran za ministra železnice, se ni bati, da bi se sedaj po Jugoslaviji ne cedila med in mleko.

+ Čast ljudstvu, a tudi malo več pameti! Škofov frazer, «Slovenec», na široko popisuje, kako so se v ljutem boju proti Pašičevi nasilniški vladi poslanci opozicije opirali na ljudstvo, ki jim je največ pripomoglo do zmage. Edinole slučaja, ki je večji, kakor če slepa kura zrno najde, se imajo federalisti zahvaliti, da so bili za trenotek spuščeni do oblasti. Danes teden opoldne in popoldne so bili sami tisti gospodje, ki so sedaj ministri prepričani, da vlade ne bodo dobili. Prišel je nepričakovan preokret s tako naglico, da so bili federalisti kar osupljeni, ko so zvedeli, da jim je bila podeljena vladna moč. To je zgodovinsko

dejstvo, o katerem se bo v bodočnosti še morda veliko pisalo. Pa recimo, da je res — kakor piše «Slovenec» — zmagovalo ljudstvo, potem je to le ponovitev žalostne zgodovine slovenskega ljudstva. SLS je že od nekdanj gonila v boj ljudstvo, generalji so se previdno držali v skrivališčih. Tako je bilo tudi l. 1914., ko je duhovščina ljudstvo pripovedovala, kako sladko je umreti za cesarja Francelna. Ljudstvo je drvelo v klavnico, v strelske jarkne in v svojo nesrečo. Klerikalni agitatorji so ostali lepo doma. Eni so vspodbujali ljudstvo k vztrajnosti po prličnih, drugi so rekvirirali kmetu živino, tretji pa žito. Ljudstvo je siljalo zmagovalno in sebe ter svoje domove skoraj čisto uničilo, a kaj je zaleglo, ko so pa generalji vse zmage ljudstva «zaurali». Tudi sedaj je, kakor piše «Slovenec», zmagovalo ljudstvo, menda zato, da bodo klerikalni tigri in ministri čez noč vse to podrlji, kar je ljudstvo z zmago pridobilo. Kako nehalnežno je ljudstvo, če bi se ono borilo za SLS, se vidi že iz tega, da je «zmaga ljudstva» končala s tem, da sta sedma k ministrskemu koritu dva duhovnika in dva profesorja, delovno ljudstvo, ki je zmagovalo, pa še škodelice črne kave in koščka komisa ne bo dobilo. Zato pa pravimo: Čast ljudstvu, ki tako lepo zmaga, samo malo več pameti bi mu privoščili, da se ne bo vedno teplo za druge in zmagovalo zato, da se bo le črni gospodi in njenim mežnarjem dobro godilo. Tisti, kdor zmaga, naj ima kaj od zmage.

+ Hude skrbi. Včeraj je družba okrog ljubljanskega škofa čitala «Jutrovo» poudbo, da dvigne vso subvencijo, ki jo je po klerikalnih trditvah dobilo od vlade tudi slovensko demokratično časopisje. In jo lahko porabi za zamorčke in tiskovni sklad SLS. Včeraj so cel dan hodili k škofu, naj vendar dvigne denar. Saj gre za težke milijone, ker je korupcija bila «grozna». Škof pa, ki ve, da je bilo «Slovenčeva» poročilo nesramna laž, seveda ne pride po denar. G. škof, to se vendar izplača! Potrudite se in pojdit k svojemur turskemu pobratimu dr. Spahu, da dobite «dekaze», in denarja boste imeli dovolj! Mi čakamo g. Antona Jegliča, da pride po milijone. Ako ne pride, priznava, da gre tudi ta najnovejša klerikalna infamija na njegov račun.

+ Restitutio in integrum. Iz Maribora nam pišejo: Samo za pravico se bojuje nova vlada. In zato bo imenovan v Ljubljani mesto dr. Baltiča za velikega župana g. Špora, kakor je že bil mesto dr. Krejčija imenovan gerentom ljubljanske občine dr. Perić Naravno bi to raji bilo, da pride tudi v Mariboru namesto velikega župana g. dr. Ploja, predhodnik dr. Pirkmajerja, katerega je že v četrtek obglavil «Slovenski Gospodar». Toda ker klerikalci samo krivico popravljajo, in se je pred leti, v dobi idealizma vehementno boril pri državnozbornskih volitvah v pujskem okraju minister Vesenjaj za dr. Ploja proti dr. Korošču, sta glasom «Gospodarja» mariborska rojaka ministra Korošec in Vesenjaj izposlovala mesto dr. Ploja za velikega župana dr. Vodopivca. V Mariboru imamo toraj že drugo merilo za pravico kot v Ljubljani, restitutio in novum.

+ Molče. Pozvali smo «Slovenca», ki toliko piše o nepravilnostih, naj le en nezakonit čin g. dr. Baltiča navede in naj le eno nepravilnost dokaže, ki bi opravičevala, da se proti temu izvrstnemu in nadvse objektivnemu uradniku postopa. A «Slovenec» ne more s fakti na dan. Isto je glede dr. Krejčija. Sicer pa ima še danes katoliško glasilo za odgovornega urednika poslance, ki more bolj sistematično krasti čast političnim nasprotnikom. «Domoljub» ima za odgovornega urednika — ministra, da krade čast z njegovo pomočjo. G. Davidović, ki toliko govori o poštenju, naj si ogleda odgovornega urednika «Domoljuba», svojega ministra.

Po svetu

— Poljska in njeni sosedje. «Echo Warszawski» prinaša intervjuv z novo imenovanim poljskim zunanjim ministrom Skrzynskim o raznih političnih vprašanjih. Zunanji minister je med drugim izjavil, da znači vsaka ogrožitev Poljske ogrožitev cele Evrope. Poljska bo morala na jesenskem zasedanju Zveze narodov naglasiti svojo mirovno voljo in povdariti dejstvo, da Rusija in Nemčija nista prevzeli ideolov Zveze narodov, kar resno grozi položaj Poljske. Poljska goji prisrčne želje živeti v gospodarskem in političnem oziru z obema državama v prišernih odnosih. Ali se bo posrečilo, zavisi od stališča Nemčije in Rusije napram sklenjenim pogodbam in Zvezi narodov. Glede poljsko-českih odnosov so bili storjeni razni poskusi za zboljšanje. Zl dosedaj med obema državama zblizanja. Minister pa se na letalskega zblizanja. Minister pa se na doboja, da bodo diplomati v najbližnji bodočnosti odstranili še zadnja nesporazumjenja in omogočili ustvaritev bratskih odnosov.

Tkane lesene koloturne zavese

(rouleaux) in estinske koloturne oboknice dobavljajo točno in solidno tiskovna koloturnih zavese

Anton Bencze i sin

Veliki Bečkerek (Banat).

Zastopnik se ličejo. 799

„Stenicol“

Najboljše sredstvo proti steniciam

Glavna zaloga: Drogerija A. KANČ, Ljubljana, Židovska ulica 1.

1924

— Ukrepi angleške vlade proti brezposelnosti. Angleška vlada je predložila spodnji zbornici za pobiranje brezposelnosti, ki vedno bolj narašča, načrt, ki vsebuje sledeče točke: 1. Elektrifikacija, za katere izvedbo se bo izvršil pritisk na železniške družbe. Stroški so proračunjeni na 10 milijonov funtov. 2. Državno podporo za nasad sladkorne pese. Podpora bo znašala 19.6 šilinga za meterski stol skozi 10 let, s čimer bo zaposlenih šest novih tvojnic za sladkor. 3. Gradnja osebnevalnih naprav v močvirnatem ozemlju reke Ouse. 4. Gradnja cest na deželi. 5. Pomožitev železniškega omrežja, za kar bodo prispevale železniške družbe 55 in pol milijonov funtov. 6. Komite za brezposelnost izdeluje načrte, za katere bo poleg navedenih izdatkov vloženih nadaljnih 8 in pol milijonov funtov.

— Prevos trupla velikega admirala Hausa. Zadržje dni so se vršila porajanja med avstrijsko in italijansko elado, da bi se prepeljali zemeljski ostanke bivšega poveljnika avstro-ogrsko vojne mornarice, prvega in edinega velikega admirala, Antona Hausa, ki je umrl leta 1917. v Pulju in je tamkaj pokopan, na Dunaj. Pogajanja so se sedaj ugodno končala in bood truplo najbrže začetkom oktobra prepeljali na Dunaj. — Veliki admiral je bil rodom Tolminec in slovenskega pokolenja, bil je pa seveda vzgojen kot avstrijski častnik. Njegov sin živi kot ugleden in priljubljen zdravnik v Ljubljani.

Iz Primorja

• Umrla je v tržaški bolnišnici gospa Antonija Hreščak, p. d. Ludvetova iz Boršta. Pokojnica je bila vrta narodna žena, ki je vzgojila vse svoje otroke v strogo narodnem duhu. Njene hčerke so povsod, kjer je treba delovati za našo stvar.

• 25-letnica mašniškega posvečenja. Koncem meseca julija je praznoval 25-letnico mašniškega posvečenja g. Josip Abram, župni upravitelj pri Sv. Luciji ob Soči. G. Abram se izven svojih poklicnih poslov bavi mnogo z literaturo ter je prestavil na slovenski jezik dva zvezka Ševčenkovi pesnitev: «Kobzarja» in «Hajdamake».

• Vodovodno-električna centrala v Gorici. Gorški župan senator Bombig je prejel od rimskega ministrstva za javna dela obvestilo, da je višji svet za javna dela ugodil prošnji za ustanovitev električne centrale v Gorici, ki bo črpala vodo iz Soče.

• Didaktični ravnatelj na Gorškem. Šolsko oskrbnistvo je imenovalo večje število didaktičnih ravnateljev (nekake vrste šolskih nadzornikov) za gorško deželo. Vsi imenovani so Italijani, Slovenec je samo eden: nadežitelj Zorn iz Prvačine, ki je premeščen v Šempas. V Kojskem je nameščen Traversa, v Mirnu Ceschia, v Rihembergu Faini, v Sv. Luciji Morgutti, v Postojni Bensa. Zorn je dobil nameščenje kot nagrado za narodno odpađništvo.

• Smrtina nesreča na mirenki cesti pri Gorici. V sredo zvečer se je vračal iz Gorice na kolesu kamnosek Anton Petrovič. Peljal se je domov v Miren. Vozil se je po desni strani ceste, kar prizidila za njim avtomobil, v katerem je sedel znana narodna izdajica učitelj Vinko Bandelj (Bandelli) in ga podere na tla. Vozilo je vlekle nesrečneža kakih 15 korakov za sabo. Potem se je avtomobil ustavil, naložil ranjenca in ga odpeljal v gorško bolnišnico usmiljenih bratov, kjer je povoženec v strašnih mukah umrl. Tako pocieni so odpađnikom človeška življenja.

• Službene pogodbe in zasebni nameščenci. Od 17. junija dalje je v Juljski Krajini razveljavljen zakon, tkzv. «Handlungsgesellschaft», ki je bil prej merodajen za pravne odnose med podjetji in uslužbenci. Na njegovo mesto je stopil Italijanski zakon o službovalni pogodbi od 9. februarja 1919.

• Izgubljen denar. Od občine Vrtojba do stolne cerkve v Gorici je 24. julija izgubil neki človek večjo vsoto denarja, s katero je hotel poplačati svoj dolg v Gorici. Pošten najditelj naj izroči najdeno proti odškodnini v Vrtojbi na županstvu.

• Vlom v gostilno. V noči od 19. na 20. julija so tatovi udrl v Manfredovo gostilno v Volčah. Odnegli so za 1400 L tobaka in novo dirkalno kolo znamke «Atene» št. 51.831 z imenom preprodajalca Elije Čuka iz Gorice. Kdor izsledí kolo, dobi 250 L nagrade.

Pravo

Schichtovo milo z znamko „Jelen“

je priljubljeno pri vseh varčnih gospodinjah.

Pravo samo z imenom „Schicht“ in znamko „Jelen“!

Naši Kraji in Ljudje

Jugoslov. železničarji na Poljskem

Drugo pismo.

Dne 21. julija so naši železničarji odpotovali iz Vilne in nadaljevali pot preko Grodna in Białystoka v Gdansk. Ker je Gdansk slobodno nemško mesto, je bil sprejem na zunaj bolj skromen, zato pa tem priložnejši v domu železničarjev in v direkcijskem poslopiju. Izlet v morskopoliško Sopot nam ostane vsem v živem spominu. Parnik poljske mornarice nas je popeljal potem v morskopoliško Hel, popoldne pa v Gdynio, kjer smo si ogledali zanimiva dela pri gradbi poljskega pristanišča. Dne 24. julija smo prispeli preko Starogarda, Łoskowiec, reuna v Gniezno. Sprejem, ki je bil po euna v Gniezno. Sprejem, ki je bil po vsej Poljski nad vse priščen, je bil tu nedvomno največkratni. Mesto šteje okoli 30.000 prebivalcev in ima jako prijazno okolico. Po poklonitvi venca ob spomeniku poljskih vstašev so nas avtomobili in kočije ob gostem spalinju občinstva peljali skozi mesto k starodavni katedrali, zgrajeni v 14. stoletju. Dne 28. julija smo prispeli preko Ostrowa in Łodza v slavnoznanu Czenstochow, znamenito božjo pot poljskega naroda. Mesto šteje okoli 400.000 prebivalcev, vendar pa je od teh nad polovica židov. Znameniti božjo pot in samostan na Jasni gori sta vzbudila splošno pozornost. Naslednjega dne smo si iz nalašč zato pripravljena vlaka ogledali ogromni premogovni revir pri Katowicach, dne 31. julija pa se vrnil preko Bohumina, Tešina, Żilina, Bratislava, Marchegga in Dunaja v domovino ter prispeli v Maribor dne 1. aprila.

Vtise, ki so jih prinesli izletniki v domovino, ostanejo vsem v neizbrisnem spominu. Izlet je aranžiral in organiziral poseben komitet v Beogradu pod vodstvom načelnika v generalni direkciji, Jęfimir Popovića, v Poljski pa železniške direkcije s komiteti, ki so nam šli povsod s pravo bratsko ljubeznostjo na roko. Pripravi smo trdno, da bo ljubav, ki so jo izkazovali Poljski Jugoslovenom, trajna in nikakor ne želimo, da bi se izpolnile besede, ki nam jih je izpregovoril v Ostrowu g. Hajčak, da se bodo Poljski radovali nad srečo Jugoslovenov, a Jugosloveni plakali nad nesrečo Poljakov.

V Krakovu, v znani galeriji slik v Sukiennic, smo občudovali krasna dela Jana Matejka, H. Siemiradzkega, Maleczewskiego, Helmowskega, Piotrowskega itd., legendarno cerkev sv. Marije, staro univerzo (sedaj biblioteka), kraljevski Wawel z njegovim ogromnim bogastvom in staro poljsko zgodovino. Prisostvovali smo tudi predstavi «Bitka pri Racławicach», po sliki Jana Matejke, ki se je vršila na prostem in katere se je udeležilo gotovo čez deset tisoč gledalcev, dočim je izvajalo igro nad 300 ljudi. Obiskali smo tudi soline v Wieliczki. Jama je približno 5 km dolga, 1 km široka in 300 m globoka. V njej se nahaja velika dvorana s sliko sv. Kince (Kunigunde), prostorna visoka cerkev in dve obedi. Vsi kipi so iz solnega kamna. Znamenite so naprave za eksploatacijo petroleja, oziroma nafte, v Boryslawu. V Lvovu smo položili venec na spomenik Adama Mickiewicza. V Kilmskem parku stoji še sedaj hiša poljskega vojskovodje Sobieskega. Mesto Lublin, znano iz svetovne vojne, ima krasen muzej in katedralo v baročnem slogu, kakor tudi grad z ječami, ki pa niso tako strašne, kakor se govori. V Varšavi smo si ogledali grad Belvedere, kraljevsko palačo Lazienki z amfiteatrom, spomenik Sobieskega, Kopernika, kip kralja Zigmunda III., kraljevo palačo

iz 18. stoletja, hišo Fukiera, veletrgovca z vinom, v kateri je baje popival Zagloba, palačo kralja Sobieskega v Wilanovu in vrsto lepih cerkv. Lično rusko cerkev iz neumljivih razlogov podirajo. V Vilnu je univerza kralja Stefana Batoryja iz leta 1578. Znamenita je tudi cerkev sv. Petra in Pavla z nad 2000 reliefnimi skulpturami, ki jo je dal v 16. stoletju zgraditi hetman Pac. V Torunu, rojstnem mestu velikega zvezdoslovca Kopernika, je rotovž iz 14. stoletja, v Gnieznu katedrala iz 14. stoletja z dragoceno krsto sv. Vojteha, v Poznaniu grad bivšega nemškega cesarja Viljema. Stolna cerkev je eden najstarejših zgodovinskih spomenikov mesta in izvira iz leta 960.

Ljubavna žaloigra v Medvodah

V petek zjutraj je našla neka deklica 15 minut od kolodvorske postaje v Medvodah pod nekim grmovjem mesarskega pomočnika Frana Jenka in natakario Faniko Jegrišnik, ki sta bila poprej v službi mesarja in gostilničarja g. Josipa Jesiha, mrtva. Njiju trupli sta ležali zlek-njeni na tleh, poleg pa je bilo več praznih steklenic lizola in steklenica piva, v kateri je bila octova kislina. Pri njih so našli tudi pismo s sledečo vsebino: «Vsem prijateljem in prijateljicam! Umr-la sva čista in nedolžna. Ne štejte naji-ne smrti v zlo. — Fran in Fanika.»

Vest se je bliskoma raznesla po Medvodah in okolici in vzbudila splošno so-čutje. Očitno se je izvršila velika ljubavna tragedija. To potrjuje tudi dejstvo, da sta bili obe trupli prevezani skupaj čez pas z belo vrvo. O dogodku je bila obveščena tako orožniška postaja in sta bili trupli prepeljani v mrtvašnico v Presko. Kaj je pognalo nesrečna mlada zaljubljenca pravzaprav v preanani grob, še ni čisto jasno. Domneva pa se, da najbrže beda. Bila sta zadnje čase oba brezposelna. Jenko se je pravkar izučil mesarske obrti, a je bil sedaj brez službe. Njegova izvoljenka Jegrišnikova je bila poprej natakario pri Jesihu, zadnje čase pa je bila v službi v trgovini Anto-na Marjašiča, ki pa ji je bila odpoveda-na. Stara sta bila oba komaj 24 let; Jenko doma iz vasi Zbille pri Medvodah, Jegrišnikova pa iz St. Pavla pri Prebrodu. Bila sta oba mirnega značaja in marljiva. Zločin je izključen in je najbrže Jenko s privoljenjem zastupil najprej svojo izvoljenko nato pa še sebe.

Dunajski zrezek...

Ljubljana, 2. avgusta. V prijetno družnico, ki je tvorila sa-mo Joža in Francka, je zašel prepri. Ži-vela sta že prav čedno število let v mir-nem zakonskem življenju in sprla se ni-sta še nikdar radi kakšne pomembnejše stvari. Zgodilo se je to le semintja ob nedeljah, kadar sta odšla oba žejna in lačna v kako okoliško gostilno na do-mačo šunko in kisli žvižek, in je on raje naročil več in več, kot pa je to želela njegova boljša polovica.

Nedavno pa je prišla nesrečna Francka na nesrečno idejo in oddala eno izmed sob svojega lepega stanovanja svoji biv-ši mladostni prijateljici Pavlici. S to se je sijajno razumela, kajti večkrat ob ve-čerih sta prijetno pokramljali skupaj, kar je bilo všeč tudi Jožetu. Imel je namreč skoro redno opravke zunaj, to se pravi, rad je odšel v svojo vinsko družbo. Zato, ker ga je nekako razbrenjevala je bil Jo-že Pavlici hvaležen. In ta hvaležnost ga je gnala tako daleč, da je ostal nekega večera pri dvojici svojih žensk doma in se žrtvoval celo tako daleč, da je z njimi dimal. Odtlej pa je nastopilo pri njem nenavadno pobožanje. Ženi je bilo stra-hovito všeč, kajti Joža je jel zvečer osta-jati doma.

Pavla je vesela, srčkana debeluška, srednjih let. Kar ne naredi njen živahni

temperament, pa store njene navihane sive oči in srčkan okrogel obrazek, ki je, ne da bi kvaril lepoto malce potre-sen z rjavimi pegami. Ta edina mala na-paka pa je dala nekam hudobnemu hiš-nemu sostanovniku povod, da jo je kr-stil z »dunajskim zrezkom«. Malce čud-no ime, pa kaj hočemo včasih so ljudje v draženju svojega bližnjega res iznaj-dljivi in najdejo pri tem prav posebno veselje. Z tem slučajem je to prav res, da je Pavlico klicala vsa hiša kmalu za »dunajski zrezek«. »Dunajski zrezek«, vesela Pavlica je bila svojčas na Dunaju, rada je jedla na dunajski način priprav-ljeno meso in rada bi imela fanta. To zadnje je dražilo Jožeta, da je ostajal že nekaj tednov doma in gledal Pavlo bolj ljubeznivo, ko pa svojo Francko.

Včeraj zvečer pa je narasla ta ljube-znistost tako visoko, da je prišel Jože celo robariti nad svojo preje malokedaj užajeno Francko, ki mu je to tako za-merila, da je odšla spat drugam. To se pravi, najpivo je odšla pripovedovat po hiši, kako nesrečen je njen zakon, navse-zadnje pa se je povzela zopet pred vrata svojega stanovanja in poskušala od-preti. Pa ni šlo! Znotraj sta sedela Jože in Pavla ter kovala zoper njo najtem-nejše naklepe. Zarota je postala Francki v tem hipu jasna in odhitela je po pomoč na stražnico. Veste tisti »dunajski zrezek...« je hotela metati užajena ženska in žena novo zaljubljenega Jožeta. Na stražnici so se seveda neznansko čudili. Iako more zamesti v družino in zakona prepri »dunajski zrezek«, ko pa so odšli na zahtevo užajene Francke na lice me-sta prepričati se, se jim je zdela stvar, ko so našli »dunajski zrezek« in Jožeta v prijaznem objemu, verjetneja in bog samsigavedi kako se bo zadeva porav-nala.

Dopisi

KAMNIK. V Komendi se je zgodila nesreča, ki bi bila lahko smrtno nevarna za ondotnega pismošona. Ker vozi sled-nji večkrat s kolesom, da preje opravi svojo službo, je privozil včeraj na Me-jačev most, ki nima nobenih pomostnic. Kar se mu vzdigne na sredini deska in pismošona pade s kolesom v globok po-tok Pšata. Sreča je bila, da zna plavati. Tako je prišel h kraju in potegnil napo-sled še z grabljami kolo iz vode. Zakaj nima imenovani most ograje? Ali g. žu-pan, čegar most je, ne pozna zakona, da morajo mostovi imeti ograje? Za take nedostatke morajo poklicane oblasti skr-beti, da se popravijo.

BIRČNA VAS. »Slovenčevega« dopis-nika pozivljamo, da vsaj podpisše svoje konfuzne laži o meni z dne 31. julija, predno prične s svojim padarskim zdrav-ljenjem. Ako tega ne stori, ga smatram za navadnega obrekljivca iz klerokomu-nistične babjevaške zalege. Rekla sem »In 1000 K ne pomeni moji orjunaški mrzlici, pravilno gorečnosti, ničesar, to-da razdrapanega župnišča naj se usmi-lijo eslesarji s kaso«. Kaj se upirajo? Neverjetno. — Preklicati pa niti enkrat ne bo treba, da nisem terjalka Francka — ampak le naduta učiteljica Gruđni-kova, ki se, oj groza, nočem tresti pred vzo - duhovniki blažene SLS. Nezasliš-no! Padarče, ne aspirina, strihajna bo treba iz gole ljubezni do bližnjega. Eto, pripravljena sem k operaciji, ali občut-na bo le za poroke dvojne morale! Za v »štih« žal pa še ne, ker se mi iskreno smili naše preljudbo zaslepljeno ženstvo.

RIBNICA. (Klerikalna hvaležnost). Kakor drugod mečejo klerikalci svoje stare, zaslužne delavce na političnem po-lju iz svojih vrst, da postavijo na njih mesta podreptnike, ki jim sledijo čez drn in strn brez premisleka, ravnotako se godi tudi v Ribnici. V naši občini živi mož, poštenjak, ki je dolga leta stal trd-no v vrstah SLS, za katere napredek mu ni bil nobeden trud prevelik. To je g. F.

štinsko dete». Roman prevaja znani nem-ški pisec Roda-Roda pod naslovom »De-ček s trinajstimi očetli«.

Italijan napisal »Zidanje Skadra«. — Italijanski pesnik Alberto Colini je na-pisal tragedijo v treh dejanjih, ki se pravkar tiska. Imenuje se »Zidanje Skad-ra«. Tragedija je nastala na podlagi proučevanja motivov srbohrvaške narod-ne pesmi, katero je avtor študiral lani poleti v naših krajih.

Nova Reinhardtova premijera na Du-naju bo »La Maison Natale«, drama Pau-la Copeaua. Glavni vlogi bosta igrala Elsa Lechmannova in Hans Thiemig.

Toscanini v Berlinu. Ravnatelj mi-lanske opere »Scala« Artur Toscanini, ki je nedavno dirigiral v Švici, je sklenil z Berlinom pogodbo za dve gostovanji z orkestrom milanskega gledališča v pri-hodnji sezoni.

Kaj uprizorjajo nemška operna gle-dališča. Mestno gledališče v Bremenu je sestavilo sledeči program za novo ope-ro sezono: Mozart: Don Juan, Čarobna piščal, Figaro, Così fan' tutte; Verdi: Otello, Falstaff; Smetana: Prodana ne-vesta; Meyerbeer: Afričanka, Hugonoti; Donizetti: Pijača Ljubezni in Schrecker: Odmev iz daljave. — Opera v Lübecku pa ima v načrtu za novo sezono: Händel: Xerxes; Busoni: Doktor Faust; Stravin-ski: Slavec, Petruška; Strieglar: Tomažev kantor (premijera); Debussy: Pellás in Melisanda itd. itd.

REMINGTON Mod. 12
brazilski pišalni stroj
FRANC BAR Ganjarjevo nabr. 5. Tel. 407

Lovšin, p. d. Petrov iz Goriče vasi. Kaj se je zgodilo temu možu? Mesto, da ga voditelj tukajšnje SLS, dekan Skubic, spoštuje in mu izkazuje hvaležnost za delo, katero je opravljal njemu v prid, ko so hodile deputacije k škofi s proš-njam naj podeli ribniško faro g. Skubicu in katerih se je Lovšin vodilno udeleževal, izbacil je pri zadnjih občinskih volitvah iz odbora, v katerem je bil leta dolga leta kot pametno in vestno delu-joč odbornik. Ta svoj čin je opravičil, češ: Petrovca ne sme imeti njegova vas. Da ga poniža še bolj, je imenovani gos-pod pred tremi pričami na trgu (Polja-nec, Pirker, Pele) izjavil, da iz hvalež-no-sti, če vzamejo Lovšina na gospodarsko protiklerikalno listo, plača povrhu še groš. Ni čuda, če zapuščajo pristaši to stranko, kateri so bili udani z dušo in srecem, ki pa v svoji ošabnosti postopa s svojimi pristaši in zvestimi delavci ta-ko, kakor smo poročali, to pa samo za-radi tega, ker ne trpijo v svojih vrstah ljudi, ki mislijo s svojo glavo. Da taka stranka propada in mora propasti, je jas-no in le potrjuje pregovor, ki pravi »ošabnost se sama kaznuje«.

Sokol

Jezdni odsek tel. društva »Sokole« v Ljubljani vabi vse svoje člane, da se pri-glase pri br. Poljnarju za pokrajinski zlet v Zagrebu, do 6. t. m. — Zdravo!

Sokolsko društvo v Šiški priredi dan-es, v nedeljo ob 15. na šišenskem trgu razvite naraščajkega prapora. Ob 14.30 zbirališče bratskih društev pred telovad-nico, nato razvite naraščajkega prapo-ra. Po razvitu povorka po Šiški. Ob 16. javni nastop vseh oddelkov. Po telovad-bi velika veselica z bogatim sporedom. Bratska sokolska društva se vabijo, da se udeležijo tega slavnj polnoštevilo s praporci. Predprijatje vstopnic pri br. Si-mončiču na Celovski cesti in br. Tušar-ju v Kolodvorski ulici. — Zdravo!

Natečaj za sestavo ženskih vaj na VIII. vsesokolskem zletu razpisuje pred-sedstvo ženskega prednajskega zbora Č. S. R. v Pragi. Rok zavprijatje vaj po-teče dne 15. oktobra t. l. Izbira vaj je prosta, lahko so proste vaje ali vaje s katerikoli orodjem. Bližajo se prvi zna-ki vsesokolskega zleta v Pragi 1. 1926.

Sokolsko društvo v Mostah pri Ljub-ljani je imelo v petek članski sestanek, ki se ga je udeležilo lepo število članov, vendar pa še ne toliko, kolikor bi se jih lahko in bi se jih moralo. Na razgovoru je bilo vprašanje, kako osvežiti društveno delovanje, zlasti uvesti redno telovadbo. Članstvo se vse premalo zaveda, da So-kolstvo brez telovadbe ni Sokolstvo, pa izgubi dragoceni čas z balinanjem, kar-tami in sličnim. Sestanek se je udeležil župni nadzornik br. Bojan Drenik, ki nam je zanimivo in jedrnat razložil Tyr-sev evangelij. Iskrena hvala mu za trud. Članski sestanki se bodo vršili odslej red-no vsak mesec, redna telovadba pa se prične v torek, 5. t. m. Trdno smo uver-jeni, da naš poziv ne ostane brezuspešen. Zdravo!

Češke Sokolice v Zagrebu še ne bodo imele novega slavnostnega kroja, ker do tega časa ni moglo izdelati vseh deta-lov in navezkov itd., ki so potrebni za kroje članic. Moško članstvo bo pripu-ščeno k zletu v Zagreb le ono, ki bo pri-poročeno od staroste in načelnika svoje-ga društva. O strogih predpisih za člane-ce smo že poročali. — Stroški za zagreb-ški zlet so proračunjeni na 500 Kč.

Naznanjamo

da se je tordka Počivalnik, Zaveršnik in drug dne 1. avgusta t. l. izpremenila v tordko

Počivalnik & Saks

električno podjetje za vsakovrstne inštalacijske napeljave in mehnična dela. Priporočamo se p. n. odjemalcem za naklonjenost in cenjena naročila. 4045/a

Legitimacije za velesejme

v PRAGI & Din 20
v GRADCU & Din 15
v LIBERCU (Reichenberg) & Din 50
v LJUBLJANI & Din 30

prodaja

Aloma Company
Ljubljana, Kongresni trg 3
Tel. 174

Istotam se dobijo tudi vsa potrebna pojasnila

4059/a
Mestni stavbenik
Rudolf Ročak
v Trbovljah
izvršuje
vsa stavbena dela
pod najugodnej-
šimi pogoji.

Restavracija „JADRAN“ v Karlovcu

dobro dočaka se proda z vsjo opremo zaradi bolezni lastnika in se mora takoj prevzeti. — Na vprašanja odgovarja Canderlić, restavratore v Karlovcu. 4051/a

Lepo, poceni in z dobrim materijalom izvršuje na-ročila

mehanično vezenje
MATEJ & SCHEN

LJUBLJANA
poleg hotela Struželj.
Predtiskanje modernih vzorcev. 4049/a

Iščejo se izvozne tordke

namiznega sadja.

Tozadavne ponudbe je vpslati na upravo „Jutra“ pod „Lepo sadje 1924“. 4026/a

Sport

PLAVALNE TEKME ZA PRVENSTVO SLOVENIJE

V okviru Mornariških dni, ki jih pri-reja Jadranska Straža na Bledu, so bile za včeraj in danes določene plavalne tek-me za prvenstvo Slovenije. Sobotne tek-me, katerih se je udeležilo mnogo tek-movalcev, niso pri občinstvu našle skoraj nobenega razumevanja in zanimanja. Tekmovalci so se plasirali nastopno:

100 m seniorji, sprint: 1. Vrečko Milan (Primorje), 2. Jenko Boris (LJSK), 3. Splihal Pavel (Ilirija).

400 m prsno: 1. Kern Srečko (Primor-je), 2. Trnkoczy K. (LJSK), 3. Bleiweis Marko (LJSK).

100 m hrbtino: 1. Medved (LJSK), 2. Bleiweis Miron (LJSK), 3. Zupančič Ga-brijel (Ilirija).

50 m seniorji, sprint: 1. Jenko Boris (LJSK), 2. Vrečko Milan (Primorje), 3. Splihal P. (Ilirija).

Staleta 4 × 100 m gospodje: 1. Pri-morje, 2. Ljubljanski sportni klub, 3. Ilir-ija.

200 m prsno: 1. Kern Srečko (Primor-je), 2. Trnkoczy K. (LJSK), 3. Lukan M. (LJSK).

Potapljanje: 1. Medved Jože (LJSK), 2. Knez Saša (LJSK), 3. Pegan Vlado (Pri-morje).

50 m juniorji, sprint: 1. Splihal Pavel (Ilirija), 2. Bleiweis Marko (LJSK), 3. Jenko Boris (LJSK).

Waterpolo: Lj. S. K. : Primorje 3 : 0. Primorje ni nastopilo.

Stanje po prvem dnevu je nastopno: Lj. S. K. 39 točk, Primorje 32, Ilirija 10 točk.

Mladinske pokalne tekme. Ljubljan-ski nogometni podsavez razpisuje v svo-jem službenem glasilu v sportni rubriki »Jutra« od 1. t. m. pokalne tekme za mla-dinska moštva, v katerih smejo nastopati igralci, ki dosežejo letos največ 17. leto starosti (rojstvo leto 1907 ali več). Pra-vico do udeležbe imajo vsi klubi in sku-pine ne glede na to, ali so včlanjeni v LNP. in prijavljeni javnim oblastem ali ne. Prijavni rok je do 4. t. m. na naslov podsaveza, poštni predal št. 18. LNP opo-zarja tem potom ponovno na omenjenj razpis z dne 1. t. m.

Ilirija rez. : Slovan komb. Danes ob 18. na igrišču Ilirije. Ob 16.30 tekma dveh mladinskih moštev.

S. K. Radeče. Ustanovni občni zbor S. K. Radeče pri Zidanem mostu je vsled tehničnih ovir preložen na nedoločen čas.

S. K. Slovan, težko-atletična sekci-ja. Sestanek vseh težko-atletov jutri, v ponedeljek ob pol 9. zvečer v telovadnici. Dnevni red: volitve načelstva ter pripra-ve za bližajoče se tekme za klubovo pr-venstvo v teški atletiki.

S. K. Primorje, nogometna sekcija. V ponedeljek, 4. t. m., ob 18.30 trening med mladinskim moštvom in rezervo. — Načelnik.

Kako cenijo v drugih državah olim-pijske zmagovalce. Italijanska vlada je odlikovala vodjo italijanske telovadne vrste, ki je kakor znano na olimpijadi zasedla prvo mesto, Marija Corriasa z redom italijanske krone. In pri nas? Kmalu ne bomo vedeli, da ima naš na-rod svetovnega prvaka v telovadbi br. Štuklja, ki je za našo državo napravil med širokimi sloji v inozemstvu več pro-pagande, kot vsi naši diplomatski za-stopniki skupaj.

Plavalna tekma skozi Rim. Danes v nedeljo se vrši devetnajstič na 7700 m dolgi progi na Tiberi klasična plavalna tekma skozi Rim, katere se morejo ude-ležiti vsi plavači amaterji italijanskih plavalnih društev.

Kulturni pregled

Kategorizacija gledaliških igralcev končana. Komisija, ki je v Beogradu pod predsedstvom g. Toše Radivojevića raz-vrščevala gledališke igralce, je definitiv-no končala svoje delo. Igralci, ki niso zadovoljni s svojo uvrstitvijo, se lahko pritožijo na državni svet.

Gostovanje skupine novosadskega gledališča v Subotici. Skupina igralcev novosadskega Narodnega gledališča je 31. julija odpotovala v Subotico, kjer osta-ne na gostovanju mesec dni. Program, v katerem bo nastopala, obsega komade: Scampolo (Nicodem), Zena-vrag (Schön-herr), Vrag (Molnar), Faun (Knoblauch), Tosca (Sardou), Sumljiva oseba ter Na-rodni poslanec (Nušić).

Jubilejne svečanosti »Vlašica« prelo-žene. Hrvatsko pevsko društvo »Vlašič« v Travniku je preložilo jubilejne sveča-nosti, ki so se imele vršiti 15. avgusta na 8. in 9. september.

Nova opera poljskega komponista. — Karel Szymanowski, eden najpomembnej-ših poljskih modernih glasbenikov, je ravnokar dovršil opero »Kralj Rogers«, katero je varšavsko Narodno gledališče že sprejelo v svoj repertoar ter jo upri-zori v novi sezoni.

Nemška premijera Romain Rolland-ove drame. Dramsko gledališče v Kölnu

si je pridobilo pravico za prvo uprizori-tev Rollandove drame »Stirinjasti julij«. Drama tvori, kakor znano, tretji del tri-logije: Dantonova smrt — Volkovi — Stirinjasti julij.

Ksaver Meško v slovaščini. Slo-vaški dnevnik »Slovenska Politika« pri-naša v številki z dne 31. julija v podlist-ku prevod: Ksaver Meško, Cesta na Kopec (to je grič, klanec).

Marijina legenda »Čudeži« v Salzbur-gu. V Salzburgu uprizore še ta mesec Marijino legendo »Čudeži«, katero bo in-sceniral režiser Maks Reinhardt. Glavno vlogo bo pela lady Diana Manners, ki je v ulogi Madonne že večkrat nastopila v New-Yorku z velikim uspehom.

Iz permanentne razstave kluba »Ves-na« na Bledu. Klub »Vesna« je priredil v sijajnih prostorih blejske Kazine raz-stavo slik. Razstave so se udeležili z več-jimi kolekcijami: Sodnikova, Maršič, Po-renta in Santel. Nadalje se je razstave udeležil kot gost tudi slikar Vavpotič, ki je poslal dve zelo posrečeni krajini. Pri-poročamo poset te razstave številnim ne-deljskim gostom. Vstop je brezplačen.

Branislav Nušić v nemškem tisku. — Veliki dnevnik »Berliner Tageblatt« pri-naša v prevodu humoriistični roman er-b-skega pisatelja Branislava Nušića »On-

Domače vesti

BAV-BAVI!

Prve kristjane so hudo »martrali«. Sedanjimi kristjani je pa še bolj križ. V nekdanji vojvodini Kranjski so sicer tudi precej znali ta posel, in tudi bivši oprede in poznejši nasledniki vojvode znajo več ko hruške peč. Toda sedaj pojde zares! Zar-r-r-res z grmečim r-om, in zadnji zlog »rrr« mora treskniti!

»Avtonomist« se že norca dela. Pravi, da se vlada pozna po kavarniskem obisku. Sedaj bodijo baže uradniki v »Union«, v pisarni pa da bodo namesto dosedanjega »Jutra« imeli »Slovenca« po mizah, da bodo gospod šef in drugi ljudje videli. Potem da baže Brejca in Remca vsak po dvakrat pozdravi in še okrog oga leti, ponovno »sreča« in zopet pozdravi...

Aha, to bi bilo torej za začetek preganjanja, captatio benevolentiae: Mene naj ne ugriznejo, gospod tiger! Jaz sem miren državljani, nisem nič preganjal!

Včeraj je bila velika seja v Ljubljani. Vsi novi klerikalni ministri in njihovi »pomočniki« so sešli. Koga homo? Jaz tega, ti tega! Tropetaj, dušman!

Dušman trepetaj. Dr. Krejči je že po-žrt in prebavljen. Prva numara. Druga prihaja na vrsto. Koliko numar bo? Krik o reparacijah, o popravah krivic, o premeštitvah in odpustih — dragi »Slovenec«! Furlana so nekdo obledeli v levjo kožo in za goldinar na dan poslali k drugemu levu v kletu. Lev je grozno tuil, potem je planil na preoblečenega Furlana, ga okoliobalil in mu zaspeetal na uho:

»Čo, ti že anka tu, Furlan?«

M. A. C.

* Iz državne službe. Dr. Milko Kos, turednik ljubljanske licealne knjižnice, je imenovan za docenta za pomožne zgodovinske znanosti na filozofski fakulteti beograjske univerze. — V poštni službi sta premeščenata: uradnik Ciril Novak iz Kozjega k poštenu uradu Maribor 3 kol starejšina in Ana Zorec iz Maribora k poštenu uradu v Kozjem.

* Promocija. G. Anton Levce iz Zg. Tuhinje je bil 31. julija na zagrebškem vseučilišču promoviran za doktorja vsega zdravilstva.

* Promocija. Na zagrebški univ. sta bila prošli četrtlet promovirana: G. Anton Levce, rodom iz Zgornje Tuhinje, za doktorja vsega zdravilstva, g. Rudolf Dobovšek, odvetniški koncipient v Celju, pa za doktorja prava.

* Himen. 2. t. m. sta se poročila na Slomskovem domu pri Ponikvi g. dr. Ladislav Lajovic, ravnatelj podružnice zavovalnice »Triglav« v Ljubljani in gospodična Mirica Karlovšek, nečakinja gospoda dr. Jos. Karlovškega, odvetnika v Celju. Čestitamo!

* Poroka. V Toblachu na južnem Tirolskem se poroči dne 12. t. m. inženjer g. Ferdinand Šušteršič, sin g. dr. Ivana Šušteršiča, odvetnika v Ljubljani, z gospodično Alice Günther, hčerko dr. Georga Güntherja v Toblachu. Bilo srečno!

* Zaposlovanje inozemskih delavcev. Včerajšnji »Uradni list« objavlja pravilnik o zaposlovanju inozemskih delavcev, nakar opozarjamo zainteresirane.

* Smrtina kosa. Včeraj dopoldne je umrla lastnica znane gostilne pri »Raci« v Spodnji Šiški, gospa Marija Tome. Starost je bila 66 let. Pokopinja je bila vrta narodnjakinja in naprednjakinja, ki je z veseljem podpirala narodna društva. Pogreb bo v ponedeljek, 4. t. m. ob 15. uri na pokopališču k Sv. Križu. — V noči od petka na soboto je umrla v splošni bolnici v Ljubljani gospa Marija Windischer, roj. Zebre, sestra nadučitelja g. Jakoba Zebreta in tašča davčnega nadupravitelja g. Josipa Ahlina. Pogreb bo danes ob 3. popoldne iz bolnice. Blag jima spomin, željujčim naše iskrene sožalje!

* Pogreb žrtve železniške nesreče pri Čušperku. Ivana Repanška, pomožnega spovednika državne železnice, ki je postal v četrtlet žrtve železniške nesreče pri Čušperku, so njegovi tovariši v petek jutraj prepeljali v Ljubljano in ga zanesli v mrtvašnico pri Sv. Krištofu. Pokopnik je stanoval v Šiški in zapuščena žena. Včeraj popoldne so položili njegovo truplo k večnemu počitku, na zadnji poti pa je spremlilo nesrečno žrtev veliko število njegovih stanovalskih tovarišev.

* Prepoved poslovanja sindikalnih organizacij preklicana. O priliki razpusta Neodvisne delavske stranke Jugoslavije so bili razpuščeni tudi razni delavski sindikati, za katere se je mislilo, da so v zvezi s komunisti. Tajnik sindikalnih organizacij v Beogradu Kaljević je radi tega v četrtlet interveniral pri ministrskem predsedniku in zunanji ministru in jima predložil material, ki naj dokaže, da soje sindikalne organizacije popolnoma na socialni podlagi in nimajo nobenih zvez s komunisti. Notranje ministrstvo je izdalo zato odlok, da se preklicuje prepoved poslovanja sindikalnih organizacij, sodno postopanje pa se bo nadaljevalo do končne ugotovitve o odnosih sindikalnih organizacij napram komunistom.

* Legitimacije za gg. rezervne oficirje. Komanda ljubljanskega vojnega okruha razglasi: Po nalogu g. ministra vojne in mornarice A. D. Br. 23.365, od 15. septembra 1924, mora imeti vsak rezervni oficir legitimacijo s sliko, izdano od pristojnega vojnega okruha. Vsled tega se pozivljajo vsi gg. rezervni oficirji, da se

osebno zglašajo pri tukašnjem vojnem okruhu, da dobijo tozadevne legitimacije, ki se bodo izdajale vsak dan, izveniši sobote, nedelje in praznike, od 16. do 18. ure. Ob tej priliki naj vsak g. rez. oficir prinese s seboj svojo sliko in vse dokumente (vojaške in civilne).

* Sprejem bivših avstrijskih oficirjev. Na predlog bivšega vojnega ministra je bil pred nekaterimi dnevi podpisan večji ukaz o sprejemu bivših avstrijskih in črnogorskih oficirjev v našo vojsko.

* Sejem v Vel. Lašah. Zupanstvo občine Vel. Lašče naznanja, da se vrši na dan sv. Roka, t. j. 16. avgusta nov vsakoletni kramarski in živinski sejem v Vel. Lašah.

* Osební promet na progi Maribor-Ptuj. Počeni s 7. avgustom 1924. vozila na progi Maribor glavni kolodvor-Pragersko-Ptuj dnevno redno potniška vlaka številka 715 b-812 b in 813 b-722 b. Potniški vlak št. 715 b-812 b odhaja iz Maribora glavni kolodvor ob 11. uri 30 minut ter prihaja v Ptuj ob 12. uri 46 minut. V obratni smeri odhaja vlak št. 813 b-722 b iz Ptuja ob 13. uri 15 minut ter prihaja v Maribor glavni kolodvor ob 14. uri 23 minut.

* Izprememba krajevnega imena. Občina na kraj Sv. Andraž nad Polzelo, srez slovenjegraški, se naziva odslej »Sv. Andraž pri Velenju«. Javni uradi naj rabi-jo odslej pri uradovanju ime označbo »Sv. Andraž pri Velenju«.

* Prodaja duhana. Pišejo nam: Monopolna uprava naj v lastnem interesu in tudi v interesu odjemalcev tobaka skrbi za to, da se bodo označila cen na zavitiških tobaka tudi vjemala z resničnimi cenami, oziroma narobe. Že dalje časa kadim duhan Zeta in sem ga kupoval po 40 Din zavitek brez papirja. Nekaj časa sem pa je zavitek z napisom »20 gramov 3 Din«, plačati pa se mora še vedno 4 Din.

* Popolnoma varno naložite denar v Ljubljansko posojilnico r. z. z. o. z. v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 6. Opozarjamo na oglaš.

* Lov na volkove. V bosenskih gozdovih so se volkovi v zadnjih letih zelo razredili in delajo ljudem veliko škodo. V zadnjih dneh so se vršili veliki lovi, katerih so se po oblastnem uroku morali udeležiti vsi moški od 16. leta dalje. Taki lovi so se vršili v dubrovniškem, trebiškem in ljubljanskem okraju. Lovci so bili razmeščeni v razdalji 20 do 30 metrov. Iznali so sicer več volkov, ustrelili pa nobenega.

Pristni kranjski firnež,

prvovrstne suhe in oljate barve, laki, kit, kile, spirit gorliv, prašno obo, slikarske in plesarske potrebšćine.

Ravhekar & Derganc

Pred škofijo št. 20 3403a

* Merska mačka. Kakor poročajo iz Spilja, so tamkajšnji ribiči ujeli te dni veliko morskó pošast, ki jo ribiči imenuje »morska mačka«. Težka je nad 300 kilogramov, dolga 3 in pol metra. Občinstvo se živahno zanima za ta redki eksplanar, ki je sedaj razstavljen na Matejjski.

* Uboj pri žegnanju v Framu. Minulo nedeljo so z velikim sijajem slavili žegnanje pri farni cerkvi v Framu pri Mariboru. Katoliški fantje so popivali v gostilni in klicali »vražjo«, »Slovenec« bi rekel »čunaštvo«. Ugleden kmečki sin jih je skušal od sosednje mize miriti, pa je slabo naletel. Takoj je eden skočil k njemu in mu zasadil nož v pljuča. V sredo je Plečko umrl na notranjem izkrvavljenju. V četrtlet so ga pokopali, katoliški »junaka« pa premetili v preiskovalni zapor v Maribor.

Sladko ime, sladka jed, Mirim čokolada

1837

* Kača napadla moža. Pri Brodu ob Savi je bil te dni seljak Josó Stefančič zaposlen v svojem vinogradu z okopavanjem trt. Nenadoma je začutil, da se mu je zapletlo nekaj okoli nog: bila je velika kača, ki se mu je ovijala okoli nog. Prestrašeni Stefančič je pograbil kol, na katerega je bila pritrjena trta, ter s kolom ubil kačo. Kača je bila dolga en meter in osem centimetrov.

* Originalna sleparja. Splošno se misli, da so genijalni ljudje že izumrli. Toda beograjska policija je aretirala te dni na prošnjo češkoslovaških oblastí nekega Rudolfa Galeckega, ki je izvršil naravnost genijalno lopovščino v češkoslovaškem mestu Kamenica. Galecki je pridiral lepoga večera ves znojen in razburjen k šefu finančne uprave in rekel: »Gospod šef, tam je velik požar!« Pri tem je kazal s prstom v smeri proti zapadni. Šef je pogledal tja in videl res krvavordečo nebo, kakor da bi gorel ves zapadni del mesta. Ko je lopov videl razburjen obraz šefa, mu je predložil pismo »inspektorja«, da naj mu nujno izplača 200.000 Kč iz »gajne za nabavo najnujnejšega materiala za reševanje žrtv. On sam pa se je predstavil kot inšpektorjev sekretar. Pod vtisom alarmantnega pripovedovanja o požaru je direktor v resnici »sekretarja« takoj izplačal zahtevani denar. Galecki je potem z denarjem la svojo ljubico pobegnil v Avstrijo in Jugoslavijo, a nesrečni šef je zaman iskal požar. Tudi krvavordeča zarja, ki se je pojavila ob zatonu solca, je izginila. Stvar je prišla v

roke policije in je končala v Beogradu, kjer je zašlo solnce tudi temu genijalnemu sleparju.

Iz Ljubljane

u— Dr. Fran Ilner 80-letnik. Mestni zdravstveni svetnik g. dr. Fran Ilner praznuje jutri, telesno in duševno čil, svojo 80-letnico. V službo mestne občine ljubljanske je vstopil leta 1878. In delu je kot vesten in zaslužen zdravnik v našem mestu že 46 let. Vso to dolgo dobo je živel dr. Ilner samo svojemu poklicu in bil vedno blag prijatelj in dobronik revnih bolnikov. Dolgo vrsto let je dr. Ilner opravljal tudi službo železniškega zdravnika. Zaslužnemu možu tudi mi iskreno čestitamo k redkemu jubileju!

u— Mestna Orjuna Ljubljane. Pozivljajo se vsi bratje člani, da se udeležijo članskega sestanka v ponedeljek dne 4. avgusta ob 8. uri zvečer v Areni. Sestre članice v torek 5. avgusta ob isti uri. Vsi s članskimi izkaznicami. Sestanek strogo obvezen za vse brate in sestre. — Odbor.

u— Redek jubilej. Upokojeni naduč. g. Martin Breznik obhaja te dni 55-letnico mature. Ob tej priliki mu tovariši-člani »Društva vpok. učitelstva« iskreno čestitamo, zabivajoč ga za ves trud in ljubečo skrb, ki jo izkazuje svojim kolegom kot tajnik tega društva. Na mnoga leta!

u— Počitniški izlet učitelstva. Odhod na Plitvička jezera: v ponedeljek 4. t. m. Ljubljana gl. kol. — ob 6.5 zjutraj. V načrtu: Zagreb — Beograd po Donavi v Prahovo — Negotin — Niš — Beograd — Ljubljana gl. kol. — ob 6.05 zjutraj. V 3. t. m. ob pol 11. uri dopoldne in ob pol 6. uri popoldne v hotelu Tivoli! Zlet samo za že priglāsene. — Mrovlje.

u— Slovensko zidarsko in tesarsko društvo v Ljubljani priredi danes, v nedeljo svojo veliko vrtno veselico v lepem Bizovski v gostilni g. Bizjaka (Čerina). Na sporedu godba, ribolov itd. Začetek ob 3. uri popoldne. Društvo vabi vse svoje prijatelje k mnogobrojni udeležbi. — Odbor.

u— Danes popoldne k Gradu v Zg. Kozelj. Prost. postaja Za'og! Na veselici prost. gasilnega društva izvrstna godba, pevci bodo prepevali, plesalci rajali... Srečolov, panorama, vrtjak! Jedača in pijača prima, kdor je rad židane volje, naj pride!

u— Umrlí v Ljubljani. Zadnja dva dneva so bili prijavljeni sledeči smrtni slučaji: Ivana Gornik, dninarica, 31 let. — Dušan Kermendi, brivčev sin, 5 let. — Majda Bischof, hči zasebnice, 16 mesecev — Katarina Kisovec, tovarn. delavka, 49 let. — Dr. Karel Schmidinger, notar, 72 let. — Jospina Taborsky, mestna uboga, 74 let — Marija Tome, gostilničarka in posestnica, 66 let.

u— Političke prijave. Od petka na soboto so bili prijavljeni policiji sledeči slučaji: 2 tatvi, 1 prestopek kaljenega marnega miru, 9 prestopkov cesnega policijskega reda, 5 prestopkov pasjeja kontuma a, 3 prestopki ohranega reda, 1 prestopek prevoznikškega reda, 1 izgubljen 1 prestopek nedostojnega vedenja in 1 poneverba.

u— Aretacije. V noči na soboto je bilo aretiranih precej pretepačev, ki so kravalizirali po raznih gostilnah. Obem je napravila policija lov tudi na razne sumljive ženske, ki se klatijo zvečer in ponoči v tivolski samoti in nadlegujejo z »ljubeznivostmi« samotne moške pasante.

u— Vlom v skladišče. Iz skladišča stavbenega materiala na Zrinjskega cesti je zmanjkalo v zadnjih dneh 20 komadov vrcč, 19 metrov dolga cinkasta vodna cev, medena pipa in 200 komadov strešne opeke. V skladišče je bilo ponoči opetovano vlomljeno in so storilci ukradeno blago razprodali. Predrznim vlomilcem je policija že na sledu.

u— Izgubljena je bila v soboto od pol 3. do 3. ure od dramskega gledališča po Selenburgovi in Prešernovi ulici čez franc. čiškanjski most in trg do Jugoslav. tiskarne večja vsota denarja. Ker ni bil delar last izgubitelja, se prosi, da ga vrne najhitrejši proti visoki nagradi na »Apolo« Stari trg 19, II.

u— Veliko razočaranje je doživel v četrtlet Stefan B. iz Jarš. V veseli družbi se je namreč poštono napil. Proti koncu so mu moči že opešale in odšel je spat v travo za dolensko železnico v Vodmatu. Proti jutru, ko se je zbudil pa je opa-

Telefon 730 **Kino Ljubljanski dvor** Telefon 730
3., 4., in 5. avgusta nastopi slovita plesalka in igralka

Anita Berber

v ljubavni dramí

Tri ljubice grofa Morana

Predstave ob nedeljah ob pol 11, 3., pol 6., 6., pol 8 in 9. — Ob delavnikih ob pol 6., pol 8 in 9. uri

zíl, da ga je med spanjem nekdo obiskal in mu pustil za spomin prerezan žep suk-njiča, vzal pa njegovo listnico z 365 Din siv klobuk in očala. Okradenec je prijavil zadevo takoj policiji, ki sedaj išče predrznega tatu.

Odhod Sokolstva in gostov

je danes točno ob 2. uri pop. skupno z železničarsko godbo izpred Mestnega doma v Ljubljani

na okrožni zlet na Ježico

okrožni telovadni nastop članov in članic. Velika narodna veselica.

u— Upor na mesarskem vozu. Včeraj dopoldne je pripeljal z dolencem neki trgovec 14 živih telet tukašnjemu mesarju F. Z. Lesta jih je na dolenski postaji naložil na svoj voz, na katerem je imel svoj običajni »mesarski kurnik«. Ko je bilo vse srečno naloženo, je krenil proti mestni klavnici. To pa nikakor ni bilo po godu enemu izmed »jetnikov«; nenadoma se je tele visoko vzpelo preko ograje ter divje zarjavoč. Konj poskoči, se splaši in zdirja. V tistem hipu pa se voz nagne, zvrne in strese vso vsebino po tleh. Mahoma je bilo vseh 14 telet zopet prostih, ki so se tudi hotela vseliti svoje prostosti ne meneč se za preglavico, ki so jo povzročili mesarju. Naj podjetnejše tele jo je lepo ubralo proti Rakovniku, ostala pa so se skušala rešiti sumljive vožnje z begom, kakor se je pač dalo. No, končno se je vendarle posrečilo po ovitih vse užežnike ter jih odvesti v klavnico. Posebna sreča pri nezgodi pa je bila, da se voz ni prevrnil na mesarja, ki je zaman skušal v zadnjem trenutku zadržati na vozu objestnega upornika.

Iz Maribora

u— Mariborski občinski svet je postal v petek po zaključku javne seje nesklepčen, tako da se tajna seja sploh ni mogla vršiti. Nadaljevali bodo zopet v ponedeljek zvečer.

u— Uzaljeni neminister. Ze v predzadnji vladni krizi se je klerikalni poslanec Zebot hvalil na svojih shodih, da se prihodnjič vrne že kot minister. Kaj se je med tem pripravljalo in gluhalo in končno odločilo v zadnjem hipu pri nastavljanju ministrov, nam ni znano. Dejstvo pa je, da na ministrski avanzma ni bil prav nič pripravljen poslanec Vesenjak in je vsled tega tudi zamudil prisego pred krajcem. Iz povsem zanesljivega vira, to je iz krogov marib. kler. odbornikov pa izvemo, da je bil silno užaljen Franjo Zebot, ker ni bil imenovan ministrom. (Znano je, da je poslanec Zebot poleg surovosti obdarjen tudi z izredno častihlepnostjo). Napram svojim klerikalnim somišljenikom je Zebot trdil, da je imel on vendar največ glasov pri volitvah in tudi sicer več zaslug za stranko kot Vesenjak.

Vremensko poročilo

Ljubljana 2. avgusta 1924.

Ljubljana 706 nad morjem

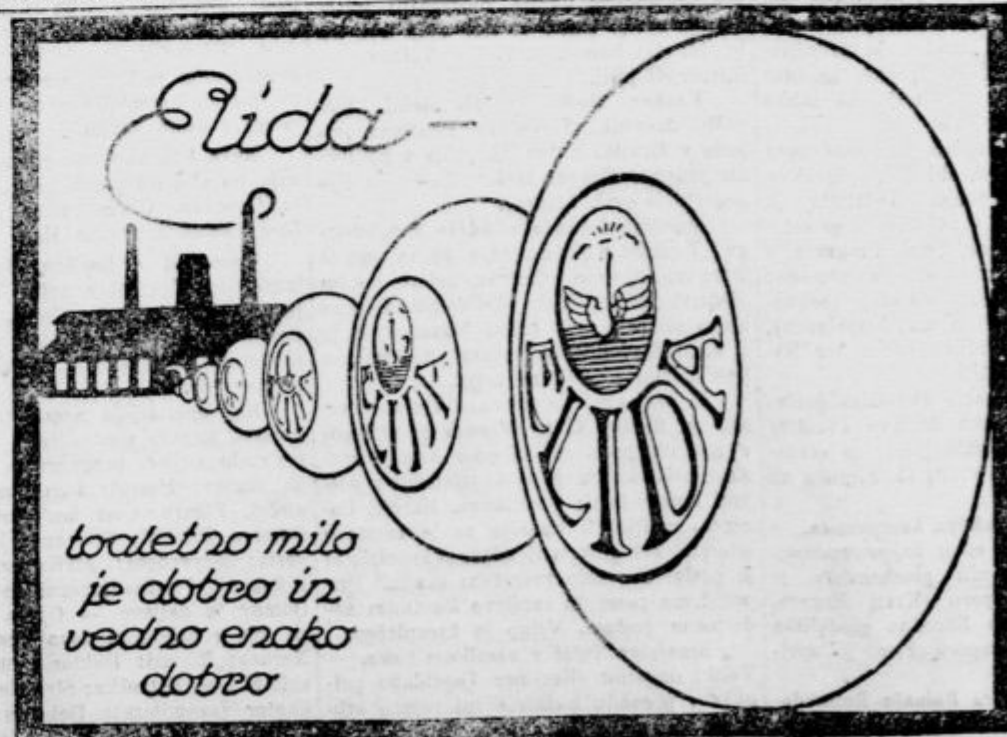
Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblatno 0—10	Padevine mm
Ljubljana	7.	761.2	16.7	brez vetra	jasno	—
Ljubljana	14.	760.9	26.2	—	del. oblac	—
Ljubljana	21.	760.0	15.2	jugozap.	več. oblac	—
Zagreb	7.	—	—	—	—	—
Beograd	7.	—	—	—	—	—
Dunaj	7.	—	—	—	—	—
Praga	7.	761.4	15.0	brez vetra	večin. obl.	—
Inomost	7.	—	—	—	—	—

V Ljubljani barometer nižji temper. višja

Dunajsko vremensko poročilo. Od vzhoda prihaja nova deževna fronta. Napoved za nedeljo: Večinoma nejasno. Za-

Solnce vzhaja ob 4.42, zahaja ob 19.29

padno vreme z dežjem. Temperatura se bo znižala. Močni zapadni vetrovi.

Iz življenja in sveta

Veliki voz

Prvo ozvezdje, ki ga opazi amaterjevo oko na nebeskem svodu, najbolj poznano in najbolj slavno je ozvezdje Velikega medveda, ali kakor ga mi Slovenci imenujemo, Velikega voza. Sedem njegovih glavnih zvezd tvori tako značilno sliko, da je tudi nepoznavalcu nemogoče zamisliti ga s kakim drugim ozvezdjem. Veliki voz je viden na našem nebu vse leto in dan in nikdar ne zaide; temu je vrok njegova majhna oddaljenost od zvezde Tečajnice. Že stari Homer omenja »Velikega medveda, ki ga nekateri tudi imenujejo Veliki voz, in ki se vedno tako obrača, da zre proti Orionu, in nikdar ne zaide v vodah Oceana.«

Cudno, nedavno so našli, da so tudi stari Indijanci v Severni Ameriki nazivali to ozvezdje »Medved«. Zgodovinarji bodo morda v tem videli dokaz za mnenje, da je včasih obstajala zveza med starim in novim svetom, kar trdijo že geologi, seveda iz povsem drugih razlogov. Mi pa smo mnenja, da je naravneša razlaga za istomenost tega ozvezdja oblika Velikega voza, ki s svojimi sedmimi zvezdami precej spominja na vrat in glavno medveda, z zadnjimi štirimi pa na njegov trup. Znan je tudi mitologija Velikega voza: Jupiter je hotel rešiti nimfo Kalisto pred ljubomornostjo boginje Junone in jo je spremenil v medveda postavil med ozvezdja, kjer je ni mogla doseči niti boginja. Seveda se je ta duhovita razlaga porodila iz človeške nečimernosti, ki hoče najti tudi v dejanjih bogov svoje nizke in ničeve motive.

Kitajci nazivljejo Veliki voz — Ponev, in tudi to ime lahko smatramo enako upravičenim kakor Medved ali Voz. Domisljiva ljudi je pač različna in različno je tudi nazivanje.

Izmed zvezd Velikega voza je najzanimivejša druga v ojesu, ki si je ohranila še svoje arabsko ime Mizar. Kdor ima dobre oči, lahko ob jasnem vremenu opazi brez daljnogleda, da je Mizar pravzaprav dvojna zvezda, sestavljena iz dveh, zelo blizu stojičih zvezd, od katerih je ena znatno svetlejša kakor druga. Manjša svetla zvezda se imenuje ponekod »Voznik«, seveda bi pa lahko nosila tudi drugo poljubno ime. Obe zvezdi sta oddaljeni druga od druge okrog 360krat toliko kakor naša zemlja od sonca. Svetloba te krasne zvezde, ki je mnogo večja od našega sonca, potrebuje nad 80 let, da do spe do nas. Opazovalec Velikega voza, ki more s prostim očesom zaznati v Mizaru dve zvezdi, ima dobre oči, in tako lahko vsadko brez zdravniškega dožene, dali so njegove oči normalne ali ne.

Nepojmljiva je veličina in neizmernost vseminar. Zvezda, ki se je morda utrlila sredi preteklega stoletja, nam svetli še danes, in jutri utegnemo pogrešiti na nebeskem svodu drobno svetlikajočo se točko, ki je ugasnila bogzna kdaj, ko nas še ni bilo.

Ptičji raj

Trde čase imajo sedaj ne samo ljudje, temveč tudi ptice. Na zemlji jih izpodirajo raztoča mesta s svojim omrežjem brzojavnih in električnih žic, v zraku urli in ropotajoči zrakoplovi in ni izključeno, da so tudi zračni valovi brezžičnega brzojava neprijetni kakemu občutljivemu ptičjemu organu. Pečjavlja se torej tudi za ptice pomankanje bivališč. Uboje živčice ne vedo, kam bi se dale.

Londonski občinski svet se je že parkrat bavil s tem vprašanjem in je v ta namen kupil pred dvema letoma gozd v neki dolinici, z železnico pol ure daleč od Londona. Tu imajo sedaj ptice svoje zavetišče.

Nastavljeni so čuvalji po dnevi in ponoči, ki varujejo kraljice pred tatovi in suroveži. Onezda so narejena v nizkem grmovju, tako da jih lahko dosežeš z roko. Toda nihče se jih ne sme dotakniti ali jim storiti kaj žalega. Najbrž se ptice tega zavedajo, ker v tem svojem domu se ne boje ljudi in ne odlete, ako se jim kdo približa, dočim so zunaj gozda plabe in pri najmanjšem šumu takoj zbeže.

Znano je, da se nahajajo v večini londonskih parkov igrišča za nogomet, kjer odmeva od jutra do poznega večera vpitje navdušenih in neutrudljivih sportnikov. Vrabec, ki je tudi sam kriček predrznež, se temu kmalu privadi, toda slavček in druge ptice pevke, ki so bolj sentimentalne narave ter s svojim milim petjem ne morejo prevzeti sportnikov, se izselijo in se zatekajo v omenjeni ptičji raj v brentski dolini. In sedaj v poletnem času obiskuje ob nedeljah mnogo Londončanov mesto koncertov, veselic ali sportnih prireditvev ta ptičji raj. Kajti vedno so še ljudje, ki ljubijo ptice in jim je ptičje petje, kakor nekaj sv. Frančišku Asiškemu, najlepša harmonija.

Kdor zna, pa zna

V neki vili v Crumlesu pri Easbournu na Angleškem je Patrick Mahon grozovito umoril lepo in mlado gospodično Kayeovo in je bil zato obsojen na smrt. Listi so o tem dogodku pisali na dolgo in široko, posebno pa o okoliščinah, pod katerimi se je izvršil umor, ki je zbudil toliko senzacijo. Občinstvo je hotelo na vsak način videti kraj, kjer se je zgodil zločin. Ker lastnica hiše ni dovolila vstopa nikomur, je množica začela razgrajati in je celo podrla plot okoli vile. Sedaj je prišla lastnica na originalno misel: dovolila je vsakomur vstop v hišo, da si ogleda sobo, v kateri se je zgodil umor toda proti vstopnini enega šilinga, to je nekako 18 dinarjev. Od tega zneska mora plačati dva pенса (3 dinarje) državi kot veselični davek, ostanek obdrži sama.

Ideja se ji je izborna obnesla. Ljudstva je na stotine vsak dan in radovedneži z veseljem plačajo svoj šiling, samo da vidijo tragični kraj, kjer je izdihnila uboga Kayeova. Tam se vidi tudi na majhnem štedilniku lonec, v katerem se je kuhalo meso žrtve. Gospa Hutchinsonova bo postala bogata, ako kmalu ne poneha senzacije. Ljudi vre toliko v nje, da komaj sproti odpira in zapira vrata za njimi in pobira vstopnino.

Britna glava nekoga šoterja je hoteli tudi imeti nekaj od radovednosti ljudi. S svojim avtomobilnim omnitabusom je otvoril redno progo na lice mesta in delo dobre kupčije s potniki, ki mu jih nikoli ne zmanjka, tako da hoče najeti še eno ali dve vozili, da bo zmagal naval občinstva. Vsak dan se popelje v Crumles nad tristo oseb.

Iz tega se vidi, da je včasih za povzdigo tujkega prometa važen tudi zločin.

× **Berchtold bi jih bil skoro skupil.** Baš na desetletno vojno napovedi se je pripeljal bivši zunanji minister Berchtold na poti v Budimpešto na Dunaj. Imel je dovoljenje, da se ustavi na Dunaju in obišče svojega zobnega zdravnika. Ko se je sprehajal po znani Kärntnerstrasse, ga je prosi hrom invalid mladočine, a Berchtold se ni zmenil za to. To je videl nekdo, ki je Berchtolda poznal. Na kritiko o njegovem ravnanju, je Berchtold arogantno odgovoril. Nastal je krik in nabralo se je mnogo ljudi, ki bi bili bivšega ministra Berchtolda pretepli, če ne bi bil zbežal na avtomobil. Kako se spreminjajo časi!

× **Letalec ponesrečil nad hišo svoje matere.** V bližini Pariza je krožil letalec nad hišo svoje matere. Naenkrat pa je padlo letalo iz dotlej še neznanih vzrokov navpično na cesto, ki je bila polna gledalcev, med njimi tudi mati letalca. Mehanik je bil takoj mrtev, letalcu pa se

Še nihče

se ni pritoževal, nasprotno pa vsakdo hvalil, kdor je kupil sukno za obleke pri trdkri 1073/a

DRAGO SCHWAB, LJUBLJANA.

C. Golar:

Gospodična Marelica

Lepa je zora, kadar zardi, in zarumeni nebo okoli nje, in se zažare prosojni lutanji oblaki, kakor bi šle zlate ovčice na srebrno pašo. Lepa je večerna zvezdica, ko po črnem viharju prisije njeno milo in mirno obličje izza oblakov, ali vse lepša in prijetnejša, očem bolj zaželjena, srca milejša od zore in večernice je bila Marelica. Bila je rožna ovčica z zlatimi lasi in srebrnimi prstki, in milo in mirno je sijalo njeno lepo obličje, ali lepota je nevaren element: Oči krešejo bliske, na čelu se zbirajo viharji.

Marelica je bila prebrisana deklica. Lepo se je najljubša in ogledala v zrcalu ter je tako-le dejala:

«Bela sem, rdeča sem, srčkana sem. Oh, meni bo še tako dobro na svetu, kakor ne vem kaj. Saj že zdaj vse gleda za menoj, a sem šele šestnajst let stara. Saj pa tudi ni čudno! Katera pa ima tako lep obrazek, kakor je moj, pa tako majhen nasek in uska, pa tako sinje oči! Zares, kar zaljubljena sem vase, in ni fanta, ki bi me bil vreden. O, jaz jih bom pošteno vlekla za nos.»

Marelica se je zasmejala čisto na glas, in ko se je tako zasmejala, se je zopet spomnila nečesa.

«In pa kako se lepo smejem! Ali se ne

smejem naravnost tako, kakor bi se smejala grlica? Hi-hi-hi!»

Potem je deka klobuček na glavo, vzela je parazol v roke in je šla na izprehod. Tam pod kostanji pa sreča Marjetico lepega mladeniča, ki je imel nov klobuk in novo palico in je nosil gladko počesane svetle lase. Postave je bil zelo čedne, samo za spoznanje pretenke in je imel majhno kozjo bradico. Trikrat sta šla gor in dol pa sta se zaljubila drug v drugega. Potem pozdravi mladenič Marelico, ki je rdeela in se smehljala, stopi k njej in reče:

«Pozdravljena, gospodična! Vi ste talista, katere išče moje srce. Prav takšne sem iskal, kakor ste vi, ki imate majhen nasek, rdečo šobico in lase kakor zlat ogenj.»

Marelica se je prav lepo poklonila in je rekla:

«Me veseli. Ampak preden hočeva nadalje govoriti, mi povejte kdo ste? Kdo vam je bil oče in kdo vam je bil kum?»

«Jaz sem Pavel in tako dalje. Hodim v kancelijo in pišem račune in služim grodo veliko denarja. Moj oče je bil Matevž in moj kum je bil Urh.»

«Tako, tako,» je odgovorila gospodična. «Vi ste Pavel in jaz sem Marelica.»

«Ojoj, Marelica! Jaz sem se zaklet, da ne bom ljubil drugega dekleta razen Marelice.»

Je noga dvakrat zlomila. Mrtva sta bila tudi dva gledalca, med njima mati ponesrečenega. Dve drugi osebi sta bili težko ranjeni.

× **Očividec tragedije v Meyerlingu umrl.** V Salzburgu je umrl v starosti 90 let višji gozdar Ludovik Hornsteiner, ki je vodil lov v službi cesarjeviča Rudolfa v Allandur ter je bil tudi očividec drame v Meyerlingu.

× **Clemenceau piše novo biblijo.** Osemdesetletni »tiger« je vsako noč od enajstih do štirih zaposlen s pisanjem. Doslej je tajil, kaj piše. Sedaj pa se je izvedelo, da piše zgodovino vseh religij od predzgodovinskih dob do danes. Knjiga se bo imenovala »Bogovi«.

× **Zakon razveljavljen po 20 letih.** V pariški družbi zbujajo veliko senzacijo razveljavljanje zakona grofa Jacquesa de Lesdains, ki je dodeljen štabu francoskega generalnega konzula v Šanghaju. Grof se je pred 20 leti za svojega bivanja v

× **V sanjah si je prerezal vrat** v Bangoru na Angleškem neki Jones. Ko se je zbudila njegova žena in stopila k njegovim postelji, je bil nesrečnež že mrtev. Ko si je Jones prerezal vrat, je živel še več kot eno uro. Imel je še toliko moči, da je napisal na listek: »Sanjalo se mi je, da sem si prerezal vrat. Ko sem se zbudil, sem moral ugotoviti, da sem to res storil.«

Mongoliji poročil z mlado Američanko Carmen Beleyovo. Zakon sta sklenila dva belgijska misijonarja. Mlada grofica se je s tem zadovoljila, da je francoski konzulat v Šanghaju registriral poročni list, ki sta ga izdala misijonarja. Grof ni obvestil o poroki svoje obitelji, ki sedaj izpodbija veljavnost zakona. Francosko sodišče je brak res razveljavilo, ker po francoskem zakonu nista bila belgijska misijonarja upravičena poročiti par.

× **Izredna sreča igralca.** V igralnici v Deavilleu na Francoskem je pred kratkim imel neki Parižan izredno srečo. Vsedel se je k mizi in položil ostentativno predse 5000 frankov. Videlo se mu je, da je hoteli toliko tvegati in nič več. Enajstkrat zaporedoma mu je moral kru-

pje izplačati dobiček, in v par minutah se je nabralo 120.000 frankov pred srečnim igralcem. Srečnež je nekaj trenutkov pomišljal, potem pa je bankovec lepo zvil, jih vtaknil v žep, vstal, pograbil klobuk in palico in šel v svoj hotel. Tam je spravil svoje stvari naglo v kovčeg, stopil v prvi vlak in se žurno odpeljal v Pariz. To pa vse samo zato, da ga ne bi omamlila igralna strast in da ne bi igral še enkrat, ker bi gotovo vse izgubil, kar je prilgal.

× **Sesalnik prahu — detektiv.** Francoski kriminalist dr. Locard iz Lyona je izumil sedaj čisto nov način pri iskanju zločincev. Glavni pomočnik mu je pri tem sesalnik prahu. S tem aparatom izsesa namreč iz obleke sumljivih ljudi ves prah ki ga potem mikroskopično preiščejo. Dosegli so že presenetljive uspehe. Nekaj oseb je bilo obdolženih ponarejanja denarja, a jim tega ni bilo mogoče dokazati. Slednjič so mikroskopično preiskali iz njihove obleke izsesani prah in glej, našli so množino prahu kovin, ki so jih uporabljali pri ponarejanju. Prah iz obleke slikarja, zidarja, mizarja itd. takoj izda poklic nositelja obleke.

Gospodarstvo

Tržna poročila

Novosadske blagovna borza (2. t. m.) Pšenica: baška 370 — 375. Turšičica: baška 285 — 287.5. Moka: oza 9. 75. Oves: baški 300 — 310. Ječmen: 300 — 320. Tendence mlačna — Cena pšenici je dalje oslabele.

Prški tržni trg (1. t. m.) Meso: ovčje 9 — 14; telečje 10 — 14; telečje, jugoslovansko 12.5 — 14; svinjsko, domače 11 — 14.5; svinjsko, poljsko 14 — 15; volovsko sprednje 12 — 13; zadnje 14 do 15.5; kravje, sprednje 9 — 12; zadnje 12 — 14; bikovsko 13 — 14. Tendence mirna.

— **Slabljenje cen na žitnih tržiščih.** — Vedno bolj se pokazuje, da so bile nedavno krožeče vesti o zelo slabi svetovni žetvi izmišljene in razširjene od spekulacije, ki je tudi res dosegla kok cen na prekomorskih in evropskih trgih. Ta hausa se pa, ki ni bila utemeljena, je morala zopet pomehati in cene so oslabele. Pri nas so cene res prošli teden padale. Na novosadski borzi so včeraj cene pšenice ponovno oslabele. Domači promet je bil prošli teden znatno slab, ker konzum spričo slabljenja cen pričakuje še nadaljnih nazadovanj.

— **Železniški promet Jugoslavije v 1. 1923.** Prometno ministvo priobčuje statistiko o železniškemu prometu v 1. 1923, iz katere povzemamo nastopne številke: Skupno je prometovalo na državnih železnica 575.545 vagonov. Od teh števil pride na beograjsko železniško direkcijo 75.860 vagonov, od tega 7300 brzih, 20.805 osebnih, 25.800 mešanih in 22.265 tovornih vagonov. Na progah zagrebske direkcije je prometovalo skupno 203.805 vagonov, od tega 8030 brzih, 34.810 osebnih, 64.705 mešanih in 96.360 tovornih vagonov. V področju sarajevske direkcije je znašalo število vagonov 88.420, od tega 730 brzih, 2630 osebnih, 18.890 mešanih in 70.180 tovornih vagonov. Subotička direkcija je imela na svojih progah 182.860 vagonov, od tega 5840 brzih, 29.200 osebnih, 63.510 mešanih in 34.310 tovornih vagonov. Ljubljanska direkcija je odgovarila 75 tisoč 190 vagonov, od tega 6570 brzih, 14 tisoč 600 osebnih, 17.520 mešanih in 36 tisoč 500 tovornih vagonov. Celokupno število brzovagonov je bilo 28.470, osebnih 102.545, mešanih 184.915 in tovornih 299 tisoč 615.

— **V. poravnalni zadevi Marije Rožiče, trgovke v St. Petru pri Novem mestu** je odrejen nov poravnalni rok na 12. t. m. ob 9. pri okrožnem sodišču v Novem mestu. Zaostali upniki naj prijavijo terjatve do 9. t. m.

— **Cena sladkorni pesi.** Iz Novega Sada poročajo: Letina sladkorne pese v Vojvodini bo zelo ugodna. V srednji Bački pričakujejo donos 400 do 500 q na hektaralni oraj. Kakor se poroča, bo letošnja cena 30 Din za q.

— **Potrditev prisilne poravnave.** Odobrena je poravnava, sklenjena med Marijo Cepčakovo, trgovko v Bočni, in njenimi upniki za 70 odstotkov njihovih terjatev, nastalih do 22. marca t. l. Plačilno je v dveh obrokih: 1. avgusta in 1. septembra.

— **Likvidacija zadruge.** Kmetijska nabavljalna in prodajna zadruga v St. Petru pri Novem mestu se je razdružila ter prešla v likvidacijo. Upniki naj se zgledajo pri zadrugi.

— **Pravilnik o zaposlenju inzmekih delavcev** je objavljen v »Uradnem listu« št. 71.

— **Živinski sejem v Sarajevu.** V Sarajevu se bo vršil 21. 22. in 23. septembra t. l. velik letni sejem za živino, živinske proizvode in sirovine.

— **Dobave.** Pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila 29. t. m. ofertalna licitacija glede dobave plošnega železa, ter glede dobave gramoz in kamenja za razširjenje postaje v Brodu in glede dobave trakov in barve za telegraf, ter 30. t. m. ofertalna licitacija glede dobave barv in glede dobave raznih železjev.

— **Pri ravnanstvu državnih železnic v Sarajevu** se bo vršila 18. t. m. ofertalna licitacija glede dobave železa za rešetke, 20. t. m. ofertalna licitacija glede dobave bandaj za razna kolese. 1. septembra t. l. ofertalna licitacija glede dobave signalnega stekla in krolečice za krovne svetilke in 30. t. m. ofertalna licitacija glede dobave 500 kg belega emalja-laka. — V pisarni Stalne vojne bolnice v Ljubljani se bo sklenila 14. t. m. direktna pogodba za dobavo mleka (dnevno 65 do 70 l.). — Pri Intendenturi Dravske divizije — oblasti v Ljubljani se bo vršila 25. t. m. ofertalna licitacija glede dobave 850.000 kg krusne pšenične moke (tipa 60 odstot.). — Predmetni oglasi so na vpogled v Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

— **Za čimprejšnje uveljavljenje nove carinske tarife v Avstriji.** Z Dunaja poročajo: Glavna zveza industrije Avstrije je izročila vladni spomeniku, v kateri zahteva čimprejšnje uveljavljenje carinske tarife, češ, da je to gospodarska potreba, ki je sicer nemogoče uveljavljenje novih trgovinskih pogodb, ki bi nedvomno dovedle do zboljšanja trgovinsko-političnega položaja Avstrije.

— **Položaj na Madžarskem lesnem trgu.** Iz Budimpešte poročajo: Lesna kupčija je izredno majhna. Radi male stavbene delovnosti se ne morejo razpečati obstoječe zaloge stavbnega lesa. Povpraševanje po drvi za kurjavo je sedaj še neznačajno, pa tudi trgovci se zelo neradi ločijo od svojih zaloz, ker bodo jeseni cene poskočile radi 85 odstotnega povišanja tarife za les. V septembru se pričakuje oživiljenje lesnega trga.

— **Prosti mleviski promet v Madžarski.** Iz Budimpešte poročajo: Interministerijel-

na konferenca je sklenila oprostiti mleviski promet. Mlini smejo zopet brez carine uvažati žito v predelavo, a morajo vse predelke zopet izvoziti. Ta sklep je posledice slabe madžarske žetve.

— **Bombaž v Madžarski.** V Madžarski so ponovno pričeli s poskusi bombažnih nasadov. Uspeh pa ni bil dovoljen. Od 20 s semenjem obdelanih katastrskih orolov je dalo sadove le 11 z zelo majhno vrednostjo. Bombažni nasadi se torej v Madžarski ne bodo obnesli.

— **Porast novčaničnega obtoka v Franciji.** Po zadnjem izkazu Francoske banke je obtok novčanič v Franciji poskočil za 242.9 milijona na 40.32 milijarde frankov. Predjuni državi so se pomnožili za 300 milijonov na 23 milijard frankov.

— **Iztočni sejem v Lvovu.** V Lvovu se bo vršil od 5. do 15. septembra iztočni sejem, kjer so udeležene s svojimi stalnimi paviljoni skoraj vse države iztočne in zapadne Evrope. Savska banka v Beogradu (Knežje Ljubice 7) ima kot zastopnica sejna za to državo na sejm po sebi pravilom. Interesni, ki želijo razstaviti svoje proizvode, naj prijavijo to banki do 5. t. m. vzoce pa lahko pošljejo do 10. t. m. Navesti je cene za blago franko Beograd.

— **Nove rumunske carinske postavke.** Po novi odredbi so se znatno povišale v Rumuniji uvozne carine za skoro vse proizvode. Navajamo nekaj postavk: Uvozna carina za sirovo ovčjo volno se je povišala od 10 na 15 lejev, za prano od 50 na 300, za konoplino platno na 700, za časopisni papir od 220 na 600, za stroje od 120 (per 2) na 700, za poljedelske stroje je nespremenjena. Revidirale se bodo tudi uvozne postavke in se bodo v svrhu pospeševanja izvoza znatno znižale, tako posebno za konje, premog, kisovo esenco, med, celulozo in izolacijski material.

— **Bankarstvo, avgustova številka** ima nastopno obsežno vsebino: Ljubomir St. Kosier: Problem naših depozitnih kapitala; Redakcija: Anketa o zaščiti ulagača kod naših novčanih zavoda; Dr. Juraj Vrbanič: Mišljenje v anketi; S. D. Alexander: Mišljenje v anketi; Milan Bogady: Mišljenje v anketi; Uroš Dučić: Naši kapitali v Americi in njihova organizacija; Milan Kresić: Novi pravac rada Zagrebčakov Trgovsko-Obrtniške Komore; Dr. Vidano Blagojevič: Vanstajano priručno poravnanje Beograjske Ujedinjene Banke; Redakcija: Anketa o institucijah Privrednog Saveta; Dr. Velimir Bajkić: Mišljenje v anketi; Hinko Sirota: Mišljenje v anketi, nadalje komunikije itd. — Godišnja preplata za ovu privredno reviju stoji 150 Din, a šalje se Administraciji »Bankarstva« v Zagrebu, Marovska ul. 30.

Lastnik in izdajatelj Konzorij »Jutra«. Odgovorni urednik Fr. Brozović. Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

«Jaz sem namreč Peter. Hodim na Dunaj v šolo.»

«Je že prav,» je odvrnila Marelica. «Ali boste profesor ali boste kar tako hodili po svetu kot umetnik?»

«Tega še nisem sklenil, to bo odločila vaša gospa mama.»

Nekaj časa sta molčala in se tiho izprehajala. Samo postrani sta se gledala in si veselo mežikala. To seveda ni dolgo trajalo, kvečjemu tri ure, zakaj Peter je začel moško govoriti, kje gnezdišo fazani in kako se love verice. Marsikaj poučnega je povedal, Marelica pa si je na tihem mislila:

«To je že res, da je Peter za spoznanje lepši od Pavla, ampak zato je Pavel dosti zabavnejši od Petra, in res ne vem, kateremu bi dala prednost.»

Nekaj časa premišljuje, potem pa vzkligne:

«Že vem! Poljskaka bom tretjeja fanta, ki bo vsaj tako lep, če ne lepši, kakor je Peter, in vsaj tako zgovoren in lepši besed kakor je Pavel.»

Zaradi tega pa ni nehala ljubiti niti Petra, niti Pavla, temveč se z obema shajala, prvi je hodil na sestanke ob šestih, a drugi ob sedmih, prvi se je shajal z Marelico pod kostanji, a drugi pod brezami.

In tako gre Marelica tisti dan zopet na izprehod. Kakor nalašč ji pride naproti

prezal mladenič. Nosil se je visoko in je imel žarke oči; bil je črn in rdeč in močan. Ko zagleda nežno deklico, se ji prijazno nasmehlja in jo ljubeznivo ogovori: «O, ali niste vi gospodična Marelica?»

Pozdravi Bog vas v cvetju, gospodična Marelica, se klanjam v pas, gospodična Marelica! Strašno lepo je govoril, tako lepo, da je bila Marelica vsa izven sebe in ni utegnila vprašati, kako mu je ime. In skoraj bi bila na mestu omedlela. Prijel jo je pod pazduho in jo vodil sem in tja in ji govoril presladko na uho. Tako je izbiral besede, da je bilo Marelici pri srcu vroče.

Ni vedela Marelica ne kdaj in ni vedela kako je zavila s prelepim mladeničem v goste lesove, kjer so smreke in praprotno doma. In mirak se je delal, in črna noč se je bližala od jutra. In mladenič ji pravi:

«Marelica, moja si in moja moraš biti, še nočjo te hočem poljubiti, zakaj jaz sem črni Jurko.»

Ob teh groznih besedah je Marelica omedlela in je padla na mah kakor pokosena šmarnica. Ko pa se je zbudila, ni bilo črnega Jurka nikjer. In z njim je tudi izginil njen zeleni venček, ki je bil spleten iz nežnega rožmarina, dehteče vijole in modre perunike.

Veridicus:

Pater Kajetan

Roman po ustnih, pisanih in tiskanih virih.

PRVI DEL.

I.

«Eha, eha! Drži, drži, pravim!»

«Saj držim, kolikor morem... O, o, pomagajte, no, gospod fajmošter!»

Na tleh je ležala z vrvmi zvezana krava. Hlapec Jože ji je skušal s cunjami oviti krvaveča parklja, ki si ju je ranila ob kosi, hlapec Janez pa je z vso silo držal breajočo nogo ter odletaval, kadar je krava sunila z vsem telesom.

Župnik je urno slekel talar ter se vrgel na steljo, zgrabil ranjeno kravo nogo in veleval:

«Zdaj, zdaj — zavij, zaveži! — Tako — še enkrat okoli! — Dobro — ha!»

«Večerjat, gospod župnik!» je klicala Neža na pragu hleva.

«Nocoj bo vse mrtlo!» — In zbežala je.

«Ali ne bo nocoj res nikogar za mizo? Moj Bog, tak nered!» je zavijala Malka na stopnicah župnišča. In dvignila je svoj glas:

«Gospod župnik, zvitički že stoje na mizi... Kje pa je gospod Svetlin?»

Župnik si je otepal hlače, zapenjal talar, si obrisal potno čelo in hitel k Malki:

«Ze grem... Pa da še ni Svetlina? Kod se potepa... E, pri Cadi se menda že začena. Nocoj bo... Prav radoveden sem, kako se je obnesel naš novi biki!»

Sla sta v obednico. Župnik si je v naglici umil roke in sedel za mizo.

Tedaj so se odprla spodaj župnijska vrata, in pritekel je kaplan Svetlin.

«O, o, gospod Janko, kakšna zamudat!» — Kuharica Neža mu je dobrodušno požugala s prstom.

Na kuhinjskem pragu je stalo lepo dekle, se smejalo lepemu kaplanu in gledalo za njim; on pa je ni niti videl, Micike, Bezlajve Micike.

Kar preko dveh stopnic je skakal, da mu je odletavala suknja, in planil v obednico.

Zagledal je župnika za mizo, priti je imel privezan pod vratom in glasno je srebalo s krožnika.

Malka je stala tik župnika in pravkar mu je menda jemala las z ovratnika.

«Dober večer! Oprostite, prosim... Cerkevna ura zopet stoji, na svojo žepno uro pa sem pogledal tri minute prekasno.»

Kaplan je sedel na konec mize nasproti župniku, se prekrizal in tiho molil.

Malka mu je molče nalila juhe in položila tri zvitičke na krožnik, a odgovorila ni nobene besede. Župnik je večerjal, a tudi on ni izpregovoril.

Svetlin pa je bil dobre volje. Ko se je prekrizal znova, se je namuzal Malki in vprašal:

«Pa kje je gospod Torkar? — Kakor vidim, nisem zadnji. Zato se nikar ne jezita, prosim.»

«Moral je iti izprevidet Grudna, ker vas ni bilo domu,» je odgovoril župnik očitajoče.

«Kaj pa je Grudna naenkrat?» se je začudil kaplan.

«Ne vem. Konec ga bo — tega predznaka brezverca,» je dejal župnik ostro in si nalagal na krožnik.

«Brezverec je Gruden?» se je čudil Svetlin še huje. «Jaz sem ga vendar videl vsako nedeljo pri svoji maši.»

«Samo zato, da je vohunil!» je odsekal župnik. «V liberalne liste je pisaril ta pogubljenec... Napadal je nesramno mojega rajnega prednika in mene... za bralno društvo je agitiral...»

Med strupeno se je norčeval iz članic Marijine družbe... Med poslednjimi volitvami pa je govoril po vseh krčmah naravnost bogokletno. Bog ga sedaj kaznuje!»

«Tega nisem vedel... Parkrat sem govoril z njim, in zdel se mi je prava izjema med tukajšnjimi kmeti.»

«Da, bil je volk v ovčjem kožuhu,» je naglašal župnik.

«Videti je bil miren in trezen, a v resnici je bil strastnež, ki je uprav divje sovražil katoliško cerkev in njene služabnike. Prepovedujem vam, občeati s takimi propaleži... Mar ničesar ne veste, kako se je pravdal zaradi gozdnih mejnikov z mojim prednikom?»

«Ničesar,» je priznal Svetlin.

«Ali niste brali, kako je pisaril po liberalnih listih celo o meni?» je vprašala ogorčeno gospodična Malka, sedeča župniku ob desnici.

«Ničesar.»

«O, ol! Strašno! Nezaslišano!» sta vzkripela obenem župnik in Malka.

«Pa zakaj vendar?» — Prosim, poučita me nekoliko, da ne bom taval v temi!» je dejal Svetlin in se sklanjal nad svojim krožnikom.

Resnično ni bil čital ničesar; samo slišal je, da župniku očitajo preveliko prijaznost do sestrice, gospodične Malke, lakomnost, častihlepnost, da je bolj kmetovalec in živinorejec kot župnik ter da ima zlasti proti naprednjakom zelo slabe manire.

O vsem tem je Svetlin pač slišal govoriti, da pa se je celo pisarilo, tega ni vedel, niti ga ni zanimalo. Na svetu je toliko zlobe in zavisti, kletanja in podtikanja, da je najbolje, zatisniti si ušesa in nosnice ter živeti le svojemu poklicu. In Svetlin se je zato posvečal ves le svojim duhovniškim dolž-

nostim. Svobodni čas pa je porabljal, da je mnogo čital knjige, igral na klavirju ali zahajal v naravo in razmišljal. Z lastno marljivostjo in s pomočjo plemenitih dobrotnikov se je spravil skozi gimnazijo. Mnogo je instruiral in ker je bil izvrsten dijak, je prišel v najboljše ljubljanske hiše. Po zunanosti visok, zdrav in lep mladenič gostih kodravih črnih las se je v dobrih obitljivih naučil tudi duševne higijene, ki se izogiblje umazanosti.

Za politiko se sploh ni briga. Bil je šele tretje leto kaplan in v Zalesje so ga poslali pred dobrima dvema mesecema. Tudi njegov prvi župnik v Dolu ni bil politik, nego blag starček, ki je smatral za svojo edino dolžnost: biti tolažnik bolnikov in bednikov, učiti vernike medsebojne strpnosti in odpustljivosti ter jih krepiti v veri v božjo pravičnost, ki dobrote plačuje in hudobije kaznuje. Prav dobro sta se razumela z blagim starcem, in težko je bilo Svetlinu, ko se je moral preseliti v Zalesje.

Mirno in tiho se je živel v Dolu; župnija ni bila velika, delo sta izlaha opravljala dva duhovnika, ljudje so bili dobri in miroljubni poljedelci, ki so se bavili z živino in čebelorejo ter so dajali brez godrnjanja Bogu, kar je božjega, in cesarju, kar je cesarjevega. Skromno sta živila župnik in kaplan v malem župnišču, a ker sta bila nerazvajena, sta bila zadovoljna.

Zalesje pa je bila velika in dolga vas, središče bogate fare; ljudstvo se ni bavilo samo s kmetijstvom, nego je gojilo tudi razne obrti, zlasti čevljarstvo in mizarstvo. Na koncu vasi je stala ob potoku celo mala tovarna za izdelovanje vreig, sekir in cokelj ter nova vrvarna.

Sola je bila štirirazredna z nadučiteljem Strojarijem, učiteljem Grčarjem in dvema učiteljicama. V kaplaniji sta stanovala v prvem nadstropju dva kaplana, v pritličju pa organist in cerkvenik, v velikem župnišču, sličnem graščinici, je prebival župnik Zdražba s sestrice Malko in kuharico Nežo. Poleg hlevov na dvorišču sta imela sobo dva hlapca.

Pri župniku sta bila na hrani oba kaplana: Torkar je bil čemer starijši mož, Svetlin pa mladenič komaj petindvajsetih let. Živeti in delati je hotel v Zalesju, kakor je živel in delal v Dolu; zato se je posvečal le cerkvi in šoli. Doslej je občeal le z učiteljem Grčarjem, bivšim tovarišem na gimnaziji.

Med ljudstvom še ni imel znancev in nocoj, po dolgem izprehodu z Grčarjem po polju, je prvič vprašal župnika o rečeh, ki je slutil o njih, da polnijo predstojnikovo dušo. A še to pot je vprašal bolj iz spodobnosti, nego iz resničnega zanimanja.

«Zalesje vam je pravo gnezdo brezverstva,» je začel župnik. «Na eni strani liberalci, na drugi socialisti... A mi jih že uženemo!»

(Dalje prih.)

KOSTA VUKAŠINOVIĆ
palača Ljubljanske kredit. bankePriporoča veliko izbiro
modernih moških, žen-
skih in otroških

čevljev

Samoprodaja tovarne
„PETOVIA“, F. Z.
„POPPER“, TIPTOPGlede kakovosti in finosti ima blago svetoven sloves.
Cene strogo solidne! 1072a Postrežba točna!**Ugodna prilika.**

Proda se v bližini Radovljice več lepih gozdov, njiv in travnikov, po večini smrekovi gozdovi. Cena po dogovoru. — Poizve se pri L. Sartoriju, ključavničarju v Radovljici. 3976a

Išče se izvrsten

samostalen predrisar

(Anreisser) ter

samostalen monter

za železne konstrukcije. Ponudbe na Splošno stavbeno družbo, Tezno pri Mariboru. 4046a

Prvovrstni sodi

v vseh velikostih, dobavlja takoj in poceni mehanična sodarna

R. Pichlers sin
Maribor

3553a

Zahvala.

O priliki prerane izgube moje ljube mamice

Ljudmile Kregau, roj. Mašera

se pristrčno zahvaljujem za vse dokaze iskrenega sočutja, za vse prekrasno cvetje in za mnogoštevilno spremstvo na njeni zadnji poti.

Črešnjevec, dne 1. avgusta 1924.

4058/a

Žalujoča Milica.

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naša iskrenoljubljena mati, stara mati, tašča, sestra, teta in svakinja, gospa

Marija Windischer roj. Žebre

po daljšem trpljenju, danes ob 12. uri ponoči, v 77. letu starosti, previdena s sv. zakramenti, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage pokojnice se vrši v nedeljo, dne 3. avgusta ob 3. uri popoldne iz dež. bolnice k Sv. Križu. Sv. maše za dušnice se bodo brale pri sv. Jakobu v Ljubljani in v farni cerkvi v Kranju. Kranj-Ljubljana, dne 2. avgusta 1924.

Fani Ahlin roj. Windischer, hči; Antonija Lotrič roj. Žebre, sestra; Jakob Žebre, nadučitelj, brat; Josip Ahlin, davčni naduprav, zet; Jernej Lotrič, svak — Josip Ahlin, poručnik vojaškega broda, Vera, Stanko, Bogdan Ahlin, nauki.

Stara

tovarna nogavic in pletenin Ustanovljena

1102/a **M. FRANZL & SIN**

v Ljubljani, Privoz 10. Poštni predal 44.

1888

Lastnik: Feliks Franzl.

Nameščenja išče knjigovodja

samostojen, organizacije zmožen (perfekten bilancnik) z večletno prakso, verziran v vsem internem in eksternem komercialnem poslovanju (davčne zadeve); več slovenske in nemške ter tudi enostavne srbo-hrvatske korespondence (cirilice). Eventuelno položi kavčijo. Ponudbe pod „Spretna in zaupna oseba“ na upravnistvo „Jutra“. 4034a

Plačilni natakar

se takoj sprejme v hotel v Ljubljani. Pismene ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Hotel“.

Franjo Schell**I. jugosl. tvornica**
blagajn

Maribor, Koroška cesta 31

izdeluje pred ognjem in v celom popolnoma varne blagajne vseh vrst in v vsaki velikosti, med drugim tudi tresorje za knjige, oklopne blagajne za banke in juvelirje, pulte v vseh izdelavah. Blagajne se izdelujejo tudi po meri in v najkrajšem času.

Marija Tome

gostilničarka „pri raci“

danes dne 2. t. m. ob 10. uri popoldne v 66. letu starosti po kratki, mučni bolezni, previdena s tolažili sv. vere, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage pokojnice bo v ponedeljek dne 4. t. m. ob 15. uri popoldne iz hiše žalosti ob Celovski cesti št. 14 na pokopališče k Sv. Križu.

Vsem, ki so pokojnico poznali, jo priporočamo v blag spomin.

V Spodnji Šiški, dne 2. avgusta 1924.

Rodbina Kačič 4057a

in ostali sorodniki.

Grand cirkus BRUNO

Lattermannov drevored

pride s svojimi prvovrstnimi atrakcijami umetnikov, dresiranih konj itd.

v torek dne 5. avgusta v Ljubljano.

Prva predstava v sredo ob 9. uri zvečer. V nedeljo dva predstavi, ob 4. in 9. uri. — Predstave se vrše ob vsakem vremenu.

4055/a **Ravnateljstvo.**

Išče se

mizarški poslovedja**za strojno mizarstvo**

Gold, Križevci (Hrvaško). 4094a

Spretnega in izvežbanega**manufakturista**vojaštine prostega, sprejmejo takoj **Franco****Matheisovi** nasl. v Brežicah ob Savi. 4035a**Razglas.**Podpisana tvrdka si dovoljuje vljudno opozarjati, da so njene v prometu se nahajajoče **pivske steklenice in sodčki** izključno ter neprodajna ast pivovarne. Prodajati ali jih uporabljati v druge namene, je prepovedano ter se kazenskosodno zasleduje.

V lastnem interesu se torej vsakogar svari prodajati ali nakupovati pivske steklenice in sodčke.

Tomaž Götz

pivovar, Maribor.

4019/a

VINO

PODRUŽNICA

vinarske zadruga

„LJUTOMERČAN“

za ljutomerski in ormočki okraj

v Ljubljani, Stara pot št. 9

poleg vojaške bolnice

nudi svoja zjamčeno**pristna ljutomerska vina**

po ugodnih cenah in pod

solidnimi plačilnimi pogoji.

VINO

450/a

Ivo Plesković

Ilka Plesković

rojena Meško

poročena

Trbovlje

dne 2. avgusta 1924

4060/a

Prodamo

pod dnevno ceno več tisoč

cementnih strešnikov

(Falz). 4018a

Nudimo cementne cevi

za kanalizacije in druge be-

tonske izdelke; trboveljski

cement po konkur. cenah

F. Banda & drug, Ljubljana,

Karlovska cesta št. 8.

4061/a

Rdečice, solčne

pege in vse neob-

stnosti v obrazu

prežene pri dnevni

uporabi prav temeljito

edinele 1110/a

R-žni sneg!

Cena Din 10.—.

Lekarna pri Zamorcu, K. Wolf,

Maribor, Gospodarska ulica 12.

4062/a

Tančica**za krste**

okrasni, mrtvaški

čevlji, žepni robci,

razni trakovi, veze-

nina, čipke, noga-

vice, otroške čepice,

sukanec, modere,

vilice in verige, ve-

zalke, pavola, kvač-

kanec D. M. C.,

prejca za vezenje,

elastika, podpetniki

„Eterna“ in razni

gumbi vedno v ve-

liki izbiri pri trdki

4063/a

Osvold Dobeic**LJUBLJANA**

Sv. Jakoba trg št. 9.

1100 IV

Edino prave „Gaiser“ čev-

lje in lovske čevlje do-

bite le v novo urejeni trgo-

vini in delavnici

J. BRAJER

27 LJUBLJANA

Turjaški trg (Breg) 1.

Istotam se izdelujejo vseh

vrst čevlji po meri in vse

vrste trznih čevljev.

Trgovci popust!

Cene solidne! Postrežba točna!

CASINO DE ZAMET

Slavenski „Monte Carlo“

Izmedju
Sušaka i Opatije (Abbazia)
na Jugoslavenskom teritoriju.

Svake srijede i subote
velika svečana zabava

uz sudjelovanje najboljih umjetnika
opere, operete i komedije.

Svaki dan čajanka
od 16 do 19 sati.

Dvorane otvorene
od 15 sati do 2 sata u jutro.

Vsak posestnik sejsmske legitimacije dobi na avstrijskih železnicah

25% **znižano**
vožnjo za

Graški Velesejem

z lovsko in športno razstavo

(30. avgusta do 3. septembra)
in nazaj.

Sejsmske legitimacije se dobijo pri podružnicah Avstrijskega prometnega biroja v tu- in inozemstvu, avstrijskih trgovskih zbornicah in sejsmskem uradu v Gradcu.

Manufakturna trgovina

Marija Rogelj v Ljubljani

Sv. Petra cesta in Lingarjeva ulica

vljudno naznanja, da se je dne 1. avgusta

preselila na Sv. Petra cesto 26

nasproti hotela Tratnika.

Za dosedanje naklonjenost se zahvaljuje ter priporoča še za naprej.

Erman & Arhar
Št. Vid nad Ljubljano

Splošno mizarstvo,
izdelovanje žaluzij,
- - - rolo itd. - - -
Popravila se sprejemajo

Josip Winkler, puškar v Kranju

Velika zaloga lovskih pušk, vsakovrstne munice
in drugih lovskih potrebščin. Popravila orožja po
najnižjih cenah. — Zahtevajte cenike! 1854a

Potnik

modne ali galanterijske stroke se
išče. Le dobro vpeljeni naj pošljejo
ponudbo z navedbo referenc pod
šifro „Sijalna provizija“ na
upravo „Jutra“.

Opozarjamo gospode trgovce

da razstavljamo naše

železno pohištvo

na vzorčnem velesejmu v paviljonu „G“ 229 St.

„Zmaj“, ind. železnine d. d.

Zagreb, Petrinjska ulica 3.

Šentjanški premog

vseh vrst in vsako množino, v
čisto opranem stanju nudi, za ta-
kojšnjo dobavo

Prodajni urad šentjanškega premogovnika

AND. JAKIČ

Ljubljana, Krekov trg 10

MERKANTILNA BANKA

naznanja, da

otvori dne 4. avgusta 1924.

podružnico v Ribnici

katera se bo bavila z vsemi

bančnimi posli.

4034/a

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu vljudno
naznanjava, da otvoriva v soboto,
dne 2. avgusta t. l.

manufakturno trgovino

na drobno pod tvrdko

FABIANI & JURJOVEC

LJUBLJANA

Stritarjeva ulica št. 5.

Priporočava se za cenjeni obisk
z zagotovilom točne postrežbe.

4006/a

Z odličnim spoštovanjem

FABIANI & JURJOVEC.

5/18 HP

Glavno zastupstvo: Cesko-moravska Kolben,
Praha — Centrom se jugoslavensko-česko
trgovačko d. d., Zagreb, Nikolićeva 14.

4040/a

Telefon 14-05.

Pozor!

V lepem in prometnem kraju na Gorenjskem se proda lepo po-
sestvo, obstoječe iz dveh hiš, z dobro vpeljano ključavničarsko
obrtno in železno trgovino, več lepih gozdov, njiv in travnikov.
Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „36 ab“.

5978/a

Pozor!

Naznanjam

slavnemu občinstvu, da sem
otvoril v Kolodvorski ulici št. 27
na dvorišču novourejeno
izdelovalnico za krznarstvo in vsakovrstne čepice.

Točna postrežba.

Solidne cene.

Za cenjena naročila se najtopleje priporočam in
beležim z odličnim spoštovanjem

4088-a

Alojzij Lampič, krznar.

Fotografski papir iz tovarne

KODAK LTD.

nedosegljiv po kaka-
vosti!

Generalno zastupstvo in skladišče za SHS:

ISO WEISS

ZAGREB, Palmotićeva ulica 66.

Parna žaga.

Naprodaj kompletna naprava: lokomo-
bila, polnojarmenik, krožna žaga,
brusilni stroj, transmisija. — Naslov
pove uprava „Jutra“.

3568/a

Ljubljanska posojilnica

R. Z. Z. O. Z.

v novopreurejenih prostorih

v LJUBLJANI

Mestni trg št. 6

obrestuje vloge na hranilne
knjižice in tekoči račun po

8%

Večje in stalne vloge z odpo-
vednim rokom obrestuje tudi
više po dogovoru.

Sprejema v **inkaso fakture**
in **cesije terjatev.**

Posojila daje le proti popolni
varnosti na vknjižbo, proti po-
roštvu in proti zastavitvi.

1841/v

EVGEN LOVŠIN

1061-a

„RUDE IN KOVINE“

LJUBLJANA, Miklošičeva ulica št. 15.

Telefon št. 727.

Brzjavlj: Rude

Zagreb: Preradovićeva ulica št. 23. - Telefon 26-80.

Beograd: Jovan T. Marković, Karadjordjeva ulica, palata „Bristol“.

Telefon št. 668.

Cink, svinec, kositer, baker, svinčena ploče-
vina, cinkova in pocinkana pločevina Cinkarne
d. d., Celje, žveplenokisla glina, katran itd.

Kupujemo po najvišjih cenah: stari baker, stari svinec, remelted-
cink, kovinaste ostanke itd.

Naročajte „Jutra“!

SINGER ŠIVALNI STROJI so na vsem svetu

poznani kot najboljši

Singer šivalni stroji, Bourne & Co., New York

Ljubljana, Selenburgova ul. 3

Centrala za SHS:

Zagreb

Marulićeva ul. 5

Zastopstva v vseh mestih